

פרק ד

עשרה יוחסין

תוכן

198 פרק ד

200 משנה א

- 200..... סוגיא 1: פתיחה בענייני לשון וסגנון של המשנה: עשרה יוחסין עלו מבבל (סט ע"א – סט ע"ב).
- 201..... סוגיא 2: כהני, לויי וישראל (סט ע"ב).
- 202..... סוגיא 3: חללי – גדולה חזקה (סט ע"ב – ע ע"א).
- 202..... סוגיא 4: גירי וחרורי (ע ע"א).
- 203..... סוגיא 5: ממזירי, שתוקי ואסופי (ע ע"א).
- 204..... סוגיא 6: כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו – א – ב (ע ע"א).
- 205..... סוגיא 7: ההוא גברא דעל לבי מטבחיא (ע ע"א – ע ע"ב).
- 208..... סוגיא 8 – (6-ג): כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו – ג (ע ע"א).
- 209..... סוגיא 9: מטהר... (ע ע"ב – עא ע"א).
- 210..... סוגיא 10: [...] (עא ע"א).
- 211..... סוגיא 11: שם בן... אותיות... מוסרין אותו (עא ע"א).
- 212..... סוגיא 12: [...] (עא ע"א – עא ע"ב).
- 214..... סוגיא 13: [...] (עא ע"ב – עב ע"א).
- 216..... סוגיא 14: [...] (עב ע"א – עב ע"ב).
- 218..... סוגיא 15: אבל חכ"א: כל ארצות בחזקת כשרות הן עומדות (עב ע"ב).
- 219..... סוגיא 16: ממזירי ונתיני – טהורים לעתיד לבא? (עב ע"ב).
- 220..... סוגיא 17: [...] (עב ע"ב – עג ע"א).

221 [משנה ב]

- 221..... סוגיא 1: שתוקי ואסופי (עג ע"א).
- 222..... סוגיא 2: מצאו... אין בו משום אסופי (עג ע"א – עג ע"ב).
- 223..... סוגיא 3: שלשה נאמנים... (עג ע"ב – עד ע"א).
- 224..... סוגיא 4: אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי (עד ע"א).

225 משנה ג'

- 225..... סוגיא 1: מאי כל האסורין לבא בקהל? (עד ע"א – עד ע"ב).
- 227..... סוגיא 2: פסולים שבאו על... (עד ע"ב – עה ע"א).
- 228..... סוגיא 3: הלכה כר' אליעזר? (עה ע"א).
- 229..... סוגיא 4: שומרונים (עה ע"א – עו ע"א).

231 משנה ד'–ה'

- 231..... סוגיא 1: למה בודקים בנשים ולא בגברים? (עו ע"א).
- 232..... סוגיא 2: ארבע אמהות שהן...? (עו ע"א – עו ע"ב).
- 232..... סוגיא 3: זו דברי ר' מאיר (עו ע"ב).
- 232..... סוגיא 4: אין בודקין מן... ולמעלה (עו ע"ב).

משנה ו'–ז' – [בת חלל, חללה וחלל].....234

- 234..... סוגיא 1: [...] (עז ע"א)
- 235..... סוגיא 2: ישראל שנשא חללה (עז ע"א).....
- 236..... סוגיא 3: "לא יחלל זרעו" (עז ע"א)
- 237..... סוגיא 4: איזו היא חללה? (עז ע"א – עז ע"ב).....
- 239..... סוגיא 5: [...] (עז ע"ב – עח ע"א).....
- 240..... סוגיא 6: רבי יהודה אומר: בת גר זכר כבת חלל (עח ע"א).....
- 241..... סוגיא 7: ר' אליעזר בן יעקב אומר... (עח ע"א – עח ע"ב).....

משנה ח' – [האומר בני זה ממזר].....242

- 242..... סוגיא 1: לא מיבעיא קאמר (עח ע"ב).....
- 242..... סוגיא 2: ר' יהודה אומר נאמנים (עח ע"ב).....

משנה ט' [נתן/נתנה רשות לשליח לקדש...].....243

- 243..... סוגיא 1: וצריכא (עט ע"א).....
- 244..... סוגיא 2: קידשה אביה... והרי היא בוגרת (עט ע"א – עט ע"ב).....

משנה י'–י"א [מי שיצא הוא ואשתו למדינת הים].....246

- 246..... סוגיא 1: אין צריך להביא ראיה – משום חזקות (עט ע"ב – פ ע"ב).....

משנה י"ב – [לא יתייחד...].....248

- 248..... סוגיא 1: לא יתייחד... (פ ע"ב).....
- 249..... סוגיא 2: ייחוד (פ ע"ב – פא ע"א).....
- 250..... סוגיא 3: עמרם חסידא (פא ע"א).....
- 250..... סוגיא 4: ר' מאיר (פא ע"א).....
- 250..... סוגיא 5: ר' עקיבא (פא ע"א).....
- 251..... סוגיא 6: פלימו – "גירא בעיניה דשטן" (פא ע"א – פא ע"ב).....
- 252..... סוגיא 7: "הרחמן יצילנו מיצר הרע" (פא ע"ב).....
- 253..... סוגיא 8: מתייחד אדם... (פא ע"ב).....
- 254..... סוגיא 9: הגדילו... (פא ע"ב – פב ע"א).....

משנה י"ג–י"ד¹ [לא... רווק...].....255

- 255..... סוגיא 1: לא ילמד רווק סופרים (פב ע"א).....
- 255..... סוגיא 2: אף מי שאין לו אשה (פב ע"א).....
- 255..... סוגיא 3: רווקים (פב ע"א).....

משנה י"ד².....256

- 257..... סוגיא 1: אומנות זולה (פב ע"א).....
- 257..... סוגיא 2: אומנות (פב ע"א – פב ע"ב).....
- 258..... סוגיא 3: ר"ש בן אלעזר אומר (פב ע"ב).....
- 258..... סוגיא 4: ר' נהוראי אומר... (פב ע"ב).....

משנה א

מתני'.

- 1 עשרה יוחסין עלו מבבל:
- 2 כהני, לויי, ישראלי, חללי, גירי, וחרורי, ממזירי, נתיני, שתוקי, ואסופי.
- 3 כהני, לויי וישראל – מותרין לבא זה בזה;
- 4 לויי, ישראל, חללי, גירי וחרורי – מותרין לבא זה בזה;
- 5 גירי וחרורי, ממזירי ונתיני, שתוקי ואסופי – כולם מותרין לבא זה בזה.
- 6 ואלו הם שתוקי – כל שהוא מכיר את אמו ואינו מכיר את אביו,
- 7 אסופי – כל שנאסף מן השוק ואינו מכיר לא את אביו ולא אמו.
- 8 אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי.

גמ'.

סוגיא 1: פתיחה בענייני לשון וסגנון של המשנה: עשרה יוחסין עלו מבבל (סט ע"א – סט ע"ב)

[א] למה 'עלו מבבל' ולא 'הלכו לארץ ישראל'?

- 1 עשרה יוחסין עלו מבבל.
- 2 מאי איריא דתני 'עלו מבבל'? ניתני הלכו לארץ ישראל!
- 3 מילתא אגב אורחיה קמ"ל;
- 4 כדתניא: "וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך" (דברים יז, ח) –
- 5 מלמד, שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל, וארץ ישראל גבוה מכל הארצות.
- 6 בשלמא בית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל,
- 7 היינו דכתיב: **"*טט ע"ב*** "דברי ריבות בשעריך וקמת ועלית" (שם),
- 8 אלא ארץ ישראל גבוה מכל ארצות מנלן?
- 9 דכתיב: "לכן הנה ימים באים נאם ה'
- 10 לא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים,
- 11 כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ צפון ומכל הארצות אשר הדחתים שם".

(ירמיהו כג, ז-ח)

- 12 מאי איריא דתני 'עלו מבבל'? נתני עלו לארץ ישראל!
- 13 מסייע ליה לרבי אלעזר, דאמר ר' אלעזר: לא עלה עזרא מבבל – עד שעשאה כסולת נקיה ועלה.

[ב] [עלו – מאיליהם או העלום?]

- 14 איתמר, אביי אמר: עלו מאיליהם תנן, ורבא אמר: העלום תנן,
- 15 וקמיפלגי בדרבי אלעזר, דאמר רבי אלעזר: לא עלה עזרא מבבל – עד שעשאה כסולת נקיה ועלה,
- 16 אביי לית ליה דרבי אלעזר, רבא אית ליה דרבי אלעזר.
- 17 איבעית אימא: דכולי עלמא אית להו דרבי אלעזר,
- 18 והכא בהא קא מיפלגי,
- 19 מר סבר: אפרושי אפרושינהו ומנפשייהו סליקו, ומר סבר: בעל כרחייהו אסוקינהו.

[ג] – [עלו – העלום]

- 20 בשלמא למאן דאמר עלו,
- 21 היינו דאמר רב יהודה אמר שמואל: כל ארצות עיסה לארץ ישראל, וארץ ישראל עיסה לבבל;
- 22 אלא למ"ד העלום, מידע ידעינהו!
- 23 נהי דידעי לההוא דרא, לדרא אחריני לא ידעי.
- 24 בשלמא למאן דאמר עלו,
- 25 היינו דכתיב: "ואקבצם אל הנהר הבא על אחוה ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם ובכהנים

- 26 ומבני לוי לא מצאתי שם" (עזרא ה, טו);
- 27 אלא למאן דאמר העלום, הא מיזהר זהירי!
- 28 נהי דאיזהור בפסולים, בכשירים לא איזדהור.

סוגיא 2: כהני, לויי וישראלי (סט ע"ב)

- 1 כהני לויי וישראלי. מנלן דסליקו?
- 2 דכתיב: "וישבו הכהנים והלויים ומן העם והמשוררים והשוערים והנתינים בעריהם
- 3 וכל ישראל בעריהם". (עזרא ב, ע)

סוגיא 3: חללי – גדולה חזקה (סט ע"ב – ע ע"א)

- 1 חללי גירי וחרורי. חללי מנלן?
- 2 **דתניא**, ר' יוסי אומר: גדולה חזקה, שנא': "ומבני הכהנים בני חביה בני הקוץ בני ברזילי
- 3 אשר לקח מבנות ברזילי הגלעדי אשה ויקרא על שמם,
- 4 אלה בקשו כתבם המתייחשים ולא נמצאו ויגואלו מן הכהונה,
- 5 ויאמר התרשתא להם
- 6 אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמוד כהן לאורים ותומים" (עזרא ב, סא-סג),
- 7 ואמר להם: הרי אתם בחזקתכם, במה הייתם אוכלים בגולה? בקדשי הגבול,
- 8 אף כאן נמי בקדשי הגבול.
- 9 ולמאן דאמר: מעלים מתרומה ליוחסין, הני דאכול בתרומה אתו לאסוקינהו!
- 10 שאני התם, דריע חזקתייהו.
- 11 ואלא מאי גדולה חזקה? מעיקרא אכול בתרומה דרבנן, ולבסוף אכול בתרומה דאורייתא.
- 12 ואיבעית אימא: לעולם השתא נמי בדרבנן אכול, בדאורייתא לא אכול,
- 13 וכי מסקינן מתרומה ליוחסין – מדאורייתא, מדרבנן לא מסקינן.
- 14 אי הכי, מאי גדולה חזקה?
- 15 דמעיקרא ליכא למיגזר משום תרומה דאורייתא,
- 16 לבסוף, אף ע"ג דאיכא למיגזר משום תרומה דאורייתא, מדרבנן אכול, בדאורייתא לא אכול.
- 17 והכתיב: "ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים" (עזרא ב, סג),
- 18 בקדש הקדשים הוא דלא יאכל, הא כל מידי ניכול!
- 19 הכי קאמר: לא מידי דמיקרי קדש, ולא מידי דמיקרי קדשים;
- 20 לא מידי דמיקרי קדש, דכתיב: "וכל זר לא יאכל קדש" (ויקרא כב, י),
- 21 ולא מידי דמיקרי קדשים,
- 22 דאמר קרא: "ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל" (ויקרא כב, יב),
- 23 ואמר מר: במורם מן הקדשים *ע ע"א* לא תאכל.¹

סוגיא 4: גירי וחרורי (ע ע"א)

- 1 גירי וחרורי. מנלן?
- 2 **אמר רב הסדא**³, דאמר קרא: "וכל הנבדל משומאת גויי הארץ אליהם" (עזרא ו, יט).

¹ כל הסוגיא – ראה בבלי כתובות כד ע"ב – כה ע"א.

סוגיא 5: ממזירי, שתוקי ואסופי (ע ע"א)

- 1 ממזרי. מנלן?
- 2 דכתיב: "וישמע סנבלט החרוני וטוביה העבד העמוני" (נחמיה ב יט),
- 3 וכתוב: "כי רבים ביהודה בעלי שבועה לו כי חתן הוא לשכניה בן ארח
- 4 ויהוהנן בנו לקח את בת משלם בן ברכיה" (נחמיה ו, יח),
- 5 קסבר: גוי ועבד הבא על בת ישראל – הולד ממזר.
- 6 הניחא למ"ד הולד ממזר, אלא למאן דאמר הולד כשר מאי איכא למימר?
- 7 ותו, ממאי דהווי ליה בני? דילמא לא הווי ליה בני!
- 8 ותו, ממאי דהכא הווי להו וסליקו? דילמא התם הווי!
- 9 אלא מהכא: "ואלה העולים מתל מלח תל חרשא כרוב אדון ואמר
- 10 ולא יכלו להגיד בית אבותם וזרעם אם מישראל הם" (נחמיה ז, סא),
- 11 "תל מלח" – אלו בני אדם שדומים מעשיהם למעשה סדום שנהפכה לתל מלח,
- 12 "תל חרשא" – זה שקורא אבא ואמו משתקתו,
- 13 "ולא יכלו להגיד בית אבותם וזרעם אם מישראל הם" –
- 14 זה הוא אסופי שנאסף מן השוק,
- 15 "כרוב אדון ואמר" –
- 16 אמר רבי אבהו³, אמר אדון: אני אמרתי יהיו ישראל לפני חשובים ככרוב,
- 17 והם שמו עצמם כנמר.
- 18 איכא דאמרי: אמר רבי אבהו³, אמר אדון: אע"פ ששמו עצמם כנמר,
- 19 הן חשובים לפני ככרוב.

סוגיא 6: כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו – א-ב (ע ע"א)²

[א]

- 1 [1] אמר רבה בר בר חנה³: כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו,
- 2 מעלה עליו הכתוב כאילו חרשו לכל העולם כולו וזרעו מלח,
- 3 שנאמר "ואלה העולים מתל מלח תל חרשא" (עזרא ב נט = נחמיה ז סא).
- 4 אמר רבה בר רב אדא אמר רב¹: כל הנושא אשה לשום ממון – הויין לו בנים שאינן מהוגנים,
- 5 שנאמר "בה' בגדו כי בנים זרים ילדו" (הושע ה, ז);
- 6 ושמא תאמר: ממון פלט?
- 7 תלמוד לומר: "עתה יאכלם חדש את חלקיהם" (שם);
- 8 ושמא תאמר: חלקו ולא חלקה?
- 9 תלמוד לומר: "חלקיהם";
- 10 ושמא תאמר: לזמן מרובה?
- 11 ת"ל: "חדש".
- 12 מאי משמע?
- 13 אמר רב נחמן בר יצחק⁴: חדש נכנס וחדש יצא וממונם אבד.

[ב]

- 14 [2] ואמר רבה בר רב אדא³, ואמרי לה אמר רבי סלא⁵ אמר רב המנונא³:
- 15 כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו, אליהו כופתו והקב"ה רוצעו;
- 16 ותנא: על כולם אליהו כותב והקב"ה חותם;
- 17 אוי לו לפוסל את זרעו ולפוגם את משפחתו ולנושא אשה שאינה הוגנת לו,
- 18 אליהו כופתו והקב"ה רוצעו³; וכל הפוסל – פסול, ואינו מדבר בשבחה לעולם;
- 19 ואמר שמואל¹: במומו פוסל.

² וראה להלן, תחילת סוגיא 8 (שו' 40=1), והערתי שם.

³ ראה ויקרא רבה לד, ח: ר' כהן ר' יהושע דסיכנין בש' ר' לוי לשעבר היה אדם עושה מצוה והנביאין כותבין, עכשיו שאין נביאים מי כותב אותה, אליהו ומלך המשיח, והק' חותם על ידיהם, דל' אז נדברו יראי י"י איש אל רעהו ויקשב י"י וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו (מלאכי ג, טז).

סוגיא 7: ההוא גברא דעל לבי מטבחיא (ע ע"א – ע ע"ב)

[א]

- 1 ⁴ההוא גברא (דמנהרדעא) דעל לבי מטבחיא בפומבדיתא, אמר להו: הבו לי בישרא,
- 2 אמרו ליה: נטר עד דשקיל לשמעיה דרב יהודה בר יחזקאל, וניתיב לך.
- 3 אמר: מאן יהודה בר שויסקאל דקדים לי, דשקל מן קמאי?
- 4 אזלו, אמרו ליה לרב יהודה,
- 5 שמתיה.
- 6 אמרו: רגיל דקרי אינשי עבדי,
- 7 אכריו עליה דעבדא הוא.
- 8 אזל ההוא אזמניה לדינא לקמיה דרב נחמן, אייתי פיתקא דהזמנא.
- 9 אזל **רב יהודה** לקמיה **דרב הונא**, אמר ליה: איזיל או לא איזיל?
- 10 אמר ליה: מיזל לא מיבעי לך למיזל, משום דגברא רבה את,
- 11 אלא משום יקרא דבי נשיאה קום זיל.

[ב]

- 12 [1] אתא אשכחיה דקעביד מעקה,
- 13 אמר ליה, לא סבר לה מר להא דאמר **רב הונא בר אידי**, אמר שמואל¹:
- 14 כיון שנתמנה אדם פרנס על הצבור – אסור בעשיית מלאכה בפני שלשה?
- 15 א"ל: פורתא דגונדריתא הוא דקא עבידנא,
- 16 [2] א"ל: מי סניא מעקה דכתיב באורייתא, או מחיצה דאמור רבנן?⁵
- 17 [3] א"ל: יתיב מר אקרפיטא,
- 18 א"ל: ומי סני ספסל דאמור רבנן, או איצטבא דאמרי אינשי!
- 19 [4] א"ל: ליכול מר אתרונגא,
- 20 אמר ליה, הכי אמר שמואל: כל האומר אתרונגא – תילתא ברמות רוחא,
- 21 או אתרוג כדקריוה רבנן, או אתרוגא דאמרי אינשי.
- 22 [5] אמר ליה: לישתי מר אנבגא,
- 23 אמר ליה: מי סני איספרגוס דקריוה רבנן, או אנפק דאמרי אינשי!
- 24 [6] אמר ליה: תיתי דונג תשקינן,
- 25 אמר ליה, הכי אמר שמואל: אין משתמשים באשה.
- 26 קטנה היא!
- 27 בפירוש אמר שמואל: אין משתמשים באשה כלל, בין גדולה בין קטנה.
- 28 [7] נשדר ליה מר שלמא לילתא,
- 29 א"ל: הכי אמר שמואל: קול באשה ערוה.
- 30 אפשר ע"י שליחו!
- 31 א"ל: הכי אמר שמואל: ***ע ע"ב*** אין שואלין בשלום אשה.
- 32 על ידי בעלה!
- 33 אמר ליה: הכי אמר שמואל: אין שואלין בשלום אשה כלל.
- 34 שלחה ליה דביתהו: שרי ליה תגריה, דלא נישוויך כשאר עם הארץ.

[ג]

- 35 א"ל: מאי שיאטיה דמר הכא?

⁴ ראו ד' רוזנטל, "עריכות קדומות בבבלי", מחקרי תלמוד א (תש"ן), עמ' 166-167 הע' 23.
⁵ ראו ר' י"ן אפשטיין, מחקרים בספרות התלמוד..., א, ירושלים תשמ"ד, עמ' 354-355. ועמ' 109. י' גפני, יהודי בבל בתקופת התלמוד, ירושלים תשנ"א, עמ' 135, 160 הע' 53.

- 36 אמר ליה: טסקא דהזמנותא שדר מר אבתראי,
 37 אמר ליה: השתא שותא דמר לא גמירנא, טסקא דהזמנותא משדרנא למר?
 38 אפיק דיסקא דהזמנותא מבי חדיה ואחזי ליה, אמר ליה: הא גברא והא דסקא.
 39 אמר ליה: הואיל ואתא מר להכא לישתעי מיליה, כי היכי דלא לימרו מחנפי רבנן אהדדי.

[ד]

- 40 אמר ליה: מאי טעמא שמתיה מר לההוא גברא?
 41 ציער שליחא דרבנן.
 42 ונגדיה מר, דרב מנגיד על מאן דמצער שלוחא דרבנן!
 43 דעדיף מיניה עבדי ליה.
 44 מאי טעמא אכריז מר עליה דעבדא הוא?
 45 אמר ליה: דרגיל דקרי אינשי עבדי,
 46 ותני: כל הפוסל – פסול, ואינו מדבר בשבחא לעולם, ואמר שמואל: במומו פוסל.
 47 אימר דאמר שמואל – למיחש ליה, לאכרוזי עליה מי אמר?

[ה]

- 48 אדהכי והכי (אתא ההוא בר דיניה מנהרדעי),
 49 א"ל ההוא בר דיניה לרב יהודה: לדידי קרית לי עבדא, דאתינא מבית חשמונאי מלכא?
 50 אמר ליה: הכי אמר שמואל: כל דאמר מדבית חשמונאי קאתינא – עבדא הוא.
 51 א"ל: לא סבר לה מר להא דא"ר אבא אמר רב הונא אמר רב;
 52 כל ת"ח שמורה הלכה ובא, אם קודם מעשה אמרה – שומעין לו,
 53 ואם לאו – אין שומעין לו?
 54 אמר ליה: הא איכא רב מתנה דקאי כוותי.
 55 רב מתנה לא חזייה לנהרדעא תליסר שני, ההוא יומא אתא,
 56 אמר ליה: דכיר מר מאי אמר שמואל כי קאי חדא כרעא אגודא וחדא כרעא במברא?
 57 א"ל, הכי אמר שמואל: כל דאמר מדבית חשמונאי מלכא קאתינא – עבדא הוא,
 58 דלא אישתור מיניהו אלא ההיא רביתא,
 59 דסלקא לאיגרא ורמיא קלא ואמרה: כל דאמר מבית חשמונאי אנא – עבדא הוא,
 60 נפלה מאיגרא ומיתה.
 61 אכרוז עליה דעבדא הוא.

[ו]

- 62 ההוא יומא אקרען כמה כתובתא בנהרדעא.
 63 כי קא נפיק, נפקי אבתריה למירגמיה,
 64 אמר להו: אי שתיקו – שתיקו, ואי לא – מגלינא עליכו הא דאמר שמואל:
 65 תרתי זרעייתא איכא בנהרדעא, חדא מיקריא דבי יונה וחדא מיקריא דבי עורבתי,
 66 וסימניך: טמא טמא, טהור טהור.
 67 שדיוה לההוא ריגמא מידיהו, וקם אטמא בנהר מלכא.

[ז]

- 68 מכריז רב יהודה² (בפומבדיתא) <בנהרדעא>:⁶
 69 אדא ויונתן עבדי, יהודה בר פפא ממזירא,
 70 בטי בר טוביה ברמות רוחא לא שקיל גיטא דחירותא.
 71 מכריז רבא⁴ במחוזא: בלאי, דנאי, טלאי, מלאי, זגאי – כולם לפסול.
 72 אמר רב יהודה²: גובאי גבעונאי, דורנוניתא דראי נתינאי.
 73 אמר רב יוסף³: האי בי כובי דפומבדיתא כולם דעבדי.
 74 אמר רב יהודה אמר שמואל¹:

⁶ ראו ר"ן אפשטיין, מבואות לספ' האמוראים, תשכ"ג, עמ' 69.

- 75 ארבע מאות עבדים, ואמרי לה ארבעת אלפים עבדים היו לו לפשחור בן אימר,
 76 וכולם נטמעו בכהונה, וכל כהן שיש בו עזות פנים אינו אלא מהם.
 77 אמר אביי⁴: כולהו יתבן בשורא דבנהרדעא.
 78 ופליגא דרבי אלעזר,
 79 דאמר ר' אלעזר²: אם ראית כהן בעזות מצח אל תהרהר אחריו,
 80 שנא': "ועמך כמריבי כהן" (הושע ד, ד).

סוגיא 8 – (ג-6): כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו – ג [ע ע"א]⁷

- 1 [4] אמר רבי אבין בר רב אדא אמר רב; כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו,
- 2 כשהקב"ה משרה שכינתו, מעיד על כל השבטים ואין מעיד עליו,
- 3 שנאמר: "שבטי יה עדות לישראל" (תהלים קכב, ד), אימתי הוי עדות לישראל?
- 4 בזמן שהשבטים שבטי יה.
- 5 אמר ר' חמא ברבי חנינא³: כשהקב"ה משרה שכינתו,
- 6 אין משרה אלא על משפחות מיוחסות שבישראל,
- 7 שנא': "בעת ההיא נאם ה' אהיה לאלהים לכל משפחות ישראל" (ירמיהו ל, כה),
- 8 לכל ישראל לא נאמר אלא "לכל משפחות".
- 9 "[והמה] יהיו לי לעם" (שם) – אמר רבה בר רב הונא³:
- 10 זו מעלה יתירה יש בין ישראל לגרים, דאילו בישראל כתיב בהו:
- 11 "והייתי להם לאלהים [והמה] יהיו לי לעם" (יחזקאל לו, כז),
- 12 ואילו בגרים כתיב:
- 13 "מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי נאם ה',
- 14 והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים" (ירמיהו ל, כא-כב).
- 15 אמר רבי חלבון⁴⁻³: קשים גרים לישראל כספחת,
- 16 שנאמר "ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב" (ישעיהו יד, א),
- 17 כתיב הכא "ונספחו", וכתיב התם "לשאת ולספחת" (ויקרא יד, נו).

⁷ תחילת הסוגיא (שו' 40=1) היא המשך, צלע השלישית של סוגיא 6, לעיל.

סוגיא 9: מטהר... (ע ע"ב – עא ע"א)

- 1 **אמר רבי חמא בר חנינא**³: כשהקדוש ברוך הוא ***עא ע"א*** מטהר שבטים,
- 2 שבטו של לוי מטהר תחילה, שנא': "וישב מצרף ומטהר כסף וטיהר את בני לוי
- 3 וזיקק אותם כזהב וכסף והיו לי"י מגישי מנחה בצדקה" (מלאכי ג, ג).
- 4 **אמר רבי יהושע בן לוי**¹: כסף מטהר ממזרים, שנאמר "וישב מצרף ומטהר כסף".
- 5 מאי מגישי מנחה בצדקה?
- 6 **אמר ר' יצחק**³: צדקה עשה הקב"ה עם ישראל, שמשפחה שנטמעה – נטמעה.

סוגיא 10: [...] (עא ע"א)

[א] וארץ ישראל עיסה לבבל

[1.א]

- 1 גופא,⁸
- 2 אמר רב יהודה **אמר שמואל**: כל ארצות עיסה לארץ ישראל,
- 3 וארץ ישראל עיסה לבבל.

[2.א]

- 4 בימי רבי בקשו לעשות בבל עיסה לארץ ישראל,
- 5 אמר להן: קוצים אתם משימים לי בין עיני?⁹
- 6 רצונכם, יטפל עמכם ר' חנינא בר חמא.
- 7 נטפל עמהם ר' חנינא בר חמא, אמר להם:¹⁰
- 8 כך מקובלני מר' ישמעאל בר' יוסי שאמר משום אביו:
- 9 כל ארצות עיסה לארץ ישראל, וארץ ישראל עיסה לבבל.

[3.א]

- 10 בימי רבי פנחס בקשו לעשות בבל עיסה לארץ ישראל,
- 11 אמר להם לעבדיו: כשאני אומר שני דברים בבית המדרש, טלוני בעריסה ורוצו.
- 12 כי עייל, אמר להם: אין שחיטה לעוף מן התורה.
- 13 אדיתבי וקמעייני בה, אמר להו: כל ארצות עיסה לארץ ישראל,
- 14 וארץ ישראל עיסה לבבל,
- 15 נטלוהו בעריסה ורצו, רצו אחריו ולא הגיעוהו.
- 16 ישבו ובדקו, עד שהגיעו לסכנה ופירשו.

[ב] משפחה שנטמעה – נטמעה

- 17 **אמר ר' יוחנן**²: היכלא! בידינו היא, אבל מה אעשה שהרי גדולי הדור נטמעו בה.
- 18 סבר לה כר' יצחק, דאמר **ר' יצחק**³: משפחה שנטמעה – נטמעה.
- 19 **אמר אביי**⁴: אף אנן נמי **תנינא**: משפחת בית הצריפה היתה בעבר הירדן וריחקה בן ציון בזרוע,
- 20 עוד אחרת היתה וקירבה בן ציון בזרוע,
- 21 כגון אלו אליהו בא לטמא ולטהר, לרחק ולקרב; [עדויות פ"ח מ"ז]
- 22 כגון אלו דידעין, אבל משפחתה שנטמעה – נטמעה.
- 23 **תאנא**: עוד אחרת היתה ולא רצו חכמים לגלותה,
- 24 אבל חכמים מוסרים אותו לבניהם ולתלמידיהן פעם אחת בשבוע,
- 25 ואמרי לה פעמים בשבוע. [ר' תוס' עדויות פ"ג ה"ד]
- 26 **אמר רב נחמן בר יצחק**⁴: מסתברא כמאן דאמר פעם אחת בשבוע,
- 27 **כדתניא**: הריני נזיר אם לא אגלה משפחות – יהיה נזיר ולא יגלה משפחות. [תוס' נזיר פ"א ה"ג]

⁸ לעיל, סט ע"ב, סוגיא 11 שו' 21.

⁹ ראה בבלי סנהדרין לח ע"א: אמר להם: בניי, קוצים אתם מטילין לי בעיניי?

¹⁰ ראה בבלי פסחים פז ע"ב: אמר לו: רצונך, יטפל לך תלמיד אחד. נטפל ליה רבי אושעיא. אמר ליה...

סוגיא 11: שם בן.... אותיות... מוסרין אותו (עא ע"א)

- 1 אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן²: שם בן ארבע אותיות,
- 2 חכמים מוסרין אותו לתלמידיהן פעם אחת בשבוע, ואמרי לה פעמים בשבוע.
- 3 אמר רב נחמן בר יצחק⁴: מסתברא כמאן דאמר פעם אחת בשבוע,
- 4 דכתיב: "זה שמי לעולם" (שמות ג טו), "לעלם" כתיב.
- 5 רבא⁴ סבר למידרשיה בפירקא,
- 6 א"ל ההוא סבא: "לעלם" כתיב.
- 7 רבי אבינא³ רמי: כתיב "זה שמי" (שם), וכתיב "זה זכרי" (שם)!
- 8 אמר הקב"ה: לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"י, ונקרא באל"ף דל"ת.
- 9 ת"ר: בראשונה שם בן שתיים עשרה אותיות היו מוסרין אותו לכל אדם,
- 10 משרבו הפריצים היו מוסרים אותו לצנועים שבכהונה,
- 11 והצנועים שבכהונה מבליעים אותו בנעימת אחיהם הכהנים.
- 12 תניא, אמר רבי טרפון:
- 13 פעם אחת עליתי אחר אחי אמי לדוכן, והטיתי אזני אצל כהן גדול,
- 14 ושמעתי שהבליע שם בנעימת אחיו הכהנים.
- 15 אמר רב יהודה אמר רב¹: שם בן ארבעים ושתיים אותיות,
- 16 אין מוסרין אותו אלא למי שצנוע ועניו, ועומד בחצי ימיו,
- 17 ואינו כועס, ואינו משתכר, ואינו מעמיד על מדותיו;
- 18 וכל היודעו והזהיר בו והמשמרו בטהרה, אהוב למעלה ונחמד למטה,
- 19 ואימתו מוטלת על הבריות,
- 20 ונוחל שני עולמים, העולם הזה והעולם הבא.

סוגיא 12: [...] (עא ע"א – עא ע"ב)

[א]

- 1 אמר שמואל¹ משמיה דסבא:
- 2 [1] בבל בחזקת כשרה עומדת, עד שיודע לך במה נפסלה;
- 3 [2] שאר ארצות בחזקת פסול הן עומדות, עד שיודע לך במה נכשרה;
- 4 [3] ארץ ישראל, מוחזק לפסול – פסול, מוחזק לכשר – כשר.
- 5 הא גופא קשיא,
- 6 אמרת: מוחזק לפסול – פסול, הא סתמא כשר, והדר תני: מוחזק לכשר – כשר, הא סתמא פסול!
- 7 אמר רב הונא בר תחליפא משמיה דרב²:
- 8 לא קשיא, *עא ע"ב*³ כאן להשיאו אשה, כאן להוציא אשה מידו.
- 9 אמר רב יוסף³: כל שסיחתו בבבל משיאין לו אשה.
- 10 והאידינא דאיכא רמאי – חיישינן.¹¹

[ב]

- 11 זעירי¹⁻² הוה קא מישתמיט מיניה דר' יוחנן², דהוה אמר ליה נסיב ברת¹.
- 12 יומא חד הוו קאזלי באורחא, מטו לעורקמא דמיא, ארכביה לר' יוחנן אכתפיה וקא מעבר ליה.
- 13 א"ל: אורייתן כשרה, בנתין לא כשרן?
- 14 מאי דעתיך?
- 15 אילמא מדתנן: עשרה יוחסין עלו מבבל, כהני לויי, אטו כהני לויי וישראל¹ כולהו סליקו?
- 16 כי היכי דאשתיוור מהני, אשתיוור נמי מהני.
- 17 אשתמיטתיה הא דאמר ר"א: לא עלה עזרא מבבל – עד שעשאה כסולת נקייה ועלה.

[ג]

- 18 עולא²⁻³ איקלע לפומבדיתא לבי רב יהודה², חזייה לרב יצחק בריה דרב יהודה דגדל ולא נסיב.
- 19 א"ל: מאי טעמא לא קא מנסיב ליה מר איתתא לבריה?
- 20 א"ל: מי ידענא מהיכא אנסיב?
- 21 אמר ליה: אטו אנן מי ידעינן מהיכא קאתינן?
- 22 דילמא מהנך דכתיב "נשים בציון ענו בתולות בערי יהודה" (איכה ה, יא).
- 23 וכי תימא, גוי ועבד הבא על בת ישראל – הולד כשר,
- 24 ודילמא מהנך דכתיב בהו: "השוכבים על מטות שן וסרוחים על ערסותם" (עמוס ו, ה),
- 25 ואמר רבי יוסי בר' חנינא: אלו בני אדם המשתינים מים בפני מטותיהם ערומים,
- 26 ומגדף בה ר' אבהו, א"ה, היינו דכתיב: "לכן עתה יגלו בראש גולים" (שם, ז),
- 27 משום דמשתינים מים בפני מטותיהם ערומים יגלו בראש גולים?
- 28 אלא אמר ר' אבהו³: אלו בני אדם שאוכלין ושותין זה עם זה, ומדביקין מטותיהם זו בזו,
- 29 ומחליפין נשותיהם זה לזה, ומסריחים ערסותם בשכבת זרע שאינה שלהם.
- 30 אמר ליה: היכי נעביד?
- 31 אמר ליה: זיל בתר שתיקותא,
- 32 כי האי דבדקי בני מערבא, כי מינצו בי תרי בהדי הדדי חזו הי מנייהו דקדים ושתיק,
- 33 אמרי: האי מיוחס טפי.
- 34 אמר רב: שתיקותיה דבבל היינו יחוסא.
- 35 איני? והא איקלע רב (לבי בר שפי חלא) [לבי שיחלא] ובדק בהו,
- 36 מאי לאו ביחסותא!
- 37 לא, בשתיקותא,

¹¹ ראה בבלי בבא קמא קיג ע"א: והאידינא דאיכא רמאי - חיישינן.

- 38 הכי קאמר להו: בדוקו אי שתקי אי לא שתקי.
- 39 אמר רב יהודה אמר רב: אם ראית שני בני אדם שמתגרים זה בזה, שמץ פסול יש באחד מהן, ואין מניחין אותו לידבק אחד בחבירו.
- 40 אמר ר' יהושע בן לוי: אם ראית שתי משפחות המתגרות זו בזו, שמץ פסול יש באחת מהן, ואין מניחין אותה לידבק בחברתה.
- 41
- 42

סוגיא 13: [...] (עא ע"ב – עב ע"א)

[8]

- 1 אמר רב פפא סבא משמיה דרב¹:
- 2 בבל – בריאה, מישון – מיתה, מדי – חולה, עילם – גוססת.
- 3 ומה בין חולין לגוססין? רוב חולין לחיים, רוב גוססים למיתה.
- 4 עד היכן היא בבל? רב² אמר: עד נהר עזק, ושמואל¹ אמר: עד נהר יואני.
- 5 לעיל בדיגלת עד היכא?
- 6 רב³ אמר: עד בגדא ואוונא, ושמואל¹ אמר: עד מושכני, ולא מושכני בכלל.
- 7 והאמר רבי חייה בר אבא³ אמר שמואל¹: מושכני – הרי היא כגולה ליוחסין!
- 8 אלא, עד מושכני, ומושכני בכלל.
- 9 לתחתית בדיגלת עד היכא?
- 10 אמר רב שמואל⁵: עד אפמיא תתאה.
- 11 תרתי אפמיא הויין, חדא עיליתא וחדא תתייתא, חדא כשירה וחדא פסולה,
- 12 ובין חדא לחדא פרסה, וקא קפדי אהדדי ואפילו נורא לא מושלי אהדדי,
- 13 וסימניך: דפסולתא – הא דמישתעיא מישנית.
- 14 לעיל בפרת עד היכא?
- 15 רב⁴ אמר: עד אקרא דתולבקני, ושמואל¹ אמר: עד גישרא דבי פרת,
- 16 ור' יוחנן² אמר: עד מעברת דגיזמא.
- 17 לייט אביי, ואיתימא רב יוסף אדרב. אדרב לייט, אדשמואל לא לייט?
- 18 אלא, לייט אדרב וכל שכן אדשמואל.
- 19 ואיבעית אימא: לעולם אדרב לייט, אדשמואל לא לייט,
- 20 וגישרא דבי פרת לתתאיה הוה קאי, *עב ע"א*
- 21 והאידינא הוא דליוה פרסאי.
- 22 אמר ליה אביי לרב יוסף: להא גיסא דפרת עד היכא?
- 23 אמר ליה: מאי דעתיך? משום בירם, מייחסי דפומבדיתא מבירם נסבי.
- 24 אמר רב פפא⁵: כמחלוקת ליוחסין כך מחלוקת לענין גיטין;
- 25 ורב יוסף אמר³: מחלוקת ליוחסין, אבל לגיטין – דברי הכל עד ארבא תניינא דגישרא.
- 26 אמר רמי בר אבא³:
- 27 חביל ימא – תכילתא דבבל, שוניא וגוביא – תכילתא דחביל ימא.
- 28 רבינא^{7-6/5} אמר: אף ציצורא.
- 29 תניא נמי הכי:
- 30 חנן בן פנחס אומר:
- 31 חביל ימא – תכילתא דבבל, שוניא וגוביא וציצורא – תכילתא דחביל ימא.
- 32 אמר רב פפא⁵: והאידינא איערבי בהו כותאי.
- 33 ולא היא, איתתא הוא דבעא מיניהו ולא יהבו ליה.
- 34 מאי חביל ימא?
- 35 אמר רב פפא⁵: זו פרת דבורסי.
- 36 ההוא גברא דאמר להו: אנא מן שוט מישוט,
- 37 עמד רבי יצחק נפתא על רגליו ואמר: שוט מישוט בין הנהרות עומדת.
- 38 וכי בין הנהרות עומדת מאי הוי?
- 39 אמר אביי אמר ר' חמא בר עוקבא אמר רבי יוסי בר' חנינא:
- 40 בין הנהרות – הרי היא כגולה ליוחסין.
- 41 והיכא קיימא?
- 42 אמר ר' יוחנן²: מאיהי דקירא ולעיל.

- 43 והא אמר רבי יוחנן²: עד מעברתא דגיזמא!
- 44 אמר אביי⁴: רצועה נפקא.
- 45 אמר רב איקא בר אבין אמר רב חננאל אמר רב¹: חלזון ניהוונד – הרי היא כגולה ליוחסין.
- 46 א"ל אביי⁴: לא תציתו ליה, יבמה היא דנפלה ליה התם.
- 47 א"ל: אטו דידי היא? דרב חננאל היא.
- 48 אויל שיילוה לרב חננאל, אמר להו, הכי אמר רב⁴: חלזון ניהוונד – הרי היא כגולה ליוחסין.
- 49 ופליגא דר' אבא בר כהנא,
- 50 דאמר ר' אבא בר כהנא, מאי דכתיב: (מלכים ב' יח, יא) וינחם בחלה ובחבור נהר גוזן וערי מדי?
- 51 "חלה" – זו חלזון, "חבור" – זו הדייב, "נהר גוזן" – זו גינזוק,
- 52 "ערי מדי" – זו חמדן וחברותיה,
- 53 ואמרי לה: זו נהוונד וחברותיה.
- 54 מאי חברותיה?
- 55 אמר שמואל¹: כרך מושכי, חוסקי ורומקי.
- 56 אמר רבי יוחנן²: וכולם לפסול.
- 57 קסלקא דעתא מושכי היינו מושכני,
- 58 והאמר ר' חייא בר אבין אמר שמואל¹: מושכני – הרי היא כגולה ליוחסין!
- 59 אלא מושכי לחוד, ומושכני לחוד.
- [ב]
- 60 "ותלת עלעין בפומה בין שיניה" (דניאל ז, ה) –
- 61 אמר רבי יוחנן²: זו חלזון הדייב ונציבין, שפעמים בולעתן ופעמים פולטתן.

סוגיא 14: [...] (עב ע"א – עב ע"ב)

[א]

- 1 "וארו חיוא אחרי תנינא דמיה לדוב" (דניאל ז, ה) – תני רב יוסף: אלו פרסיים,
- 2 שאוכלין ושותין כדוב, ומסורבלין כדוב, ומגדלין שער כדוב, ואין להם מנוחה כדוב.
- 3 ר' אמי³ כי הוה חזי פרסא דרכיב, אמר: היינו דובא ניידא.
- 4 א"ל רבי³ ללוי³: הראני פרסיים. אמר ליה: דומים לחיילות של בית דוד;
- 5 הראני חברין. דומין למלאכי חבלה;
- 6 הראני ישמעאלים. דומין לשעירים של בית הכסא;
- 7 הראני תלמידי חכמים שבבבל. דומים למלאכי השרת.
- 8 כי הוה ניחא נפשיה דרבי, אמר:
- 9 [1] הומניא איכא בבבל, כולה עמונאי היא;
- 10 [2] מסגריא איכא בבבל, כולה דמזירא היא;
- 11 [3] בירקא איכא בבבל, שני אחים יש שמחליפים נשותיהם זה לזה;
- 12 [4] בירתא דסטיא איכא בבבל, היום סרו מאחרי המקום,
- 13 דאקפי פירא בכוורי בשבתא ואזיל וצדו בהו בשבתא,
- 14 ושמתניהו ר' אחי ברבי יאשיה ואישתמוד;
- 15 [5] אקרא דאגמא איכא בבבל, אדא בר אהבה יש בה, *עב ע"ב*^{*}
- 16 היום יושב בחיקן של אברהם;
- 17 [6] היום נולד רב יהודה בבבל.
- 18 דאמר מר: כשמת ר' עקיבא נולד רבי, כשמת רבי נולד רב יהודה,
- 19 כשמת רב יהודה נולד רבא, כשמת רבא נולד רב אשי,
- 20 ללמדך, שאין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו,
- 21 שנאמר: "וזרח השמש ובא השמש" (קהלת א ה).
- 22 עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי,
- 23 שנאמר "ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שוכב" וגו' (שמואל א' ג ג).

[ב]

- 24 "צוה ה' ליעקב סביביו צריו" (איכה א יז) – רב יהודה אמר: כגון הומניא לפום נהרא.

[ג]

- 25 "ויהי כהנבאי ופלטיהו בן בניהו מת ואפול על פני
- 26 ואזעק קול גדול ואומר אהה אדני ה'" (יחזקאל יא ג) –
- 27 רב¹ ושמואל¹, חד אמר: לטובה, וחד אמר: לרעה.
- 28 מאן דאמר לטובה, כי הא דאיסתנדרא דמישן חתניה דנבוכדנצר הוה,
- 29 שלח ליה: מכולי האי שבייה דאיתית לך לא שדרת לן דקאי לקמן? בעי לשדורי ליה מישראל,
- 30 א"ל פלטיהו בן בניהו: אנן דחשבינן ניקו מקמך הכא, ועבדין ניזלו להתם;
- 31 ואמר נביא: מי שעשה טובה בישראל ימות בחצי ימיו?
- 32 מאן דאמר לרעה, דכתיב: "ותבא אותי אל שער בית ה' הקדמוני הפונה קדימה
- 33 והנה בפתח השער עשרים וחמשה איש
- 34 ואראה בתוכם את יאזניה בן עזר ואת פלטיהו בן בניהו שרי העם" (יחזקאל יא, א),
- 35 וכתב:
- 36 "ויבא אותי אל חצר בית ה' הפנימית והנה פתח היכל ה' בין האולם ובין המזבח
- 37 כעשרים וחמשה איש אחוריהם אל היכל ה' ופניהם קדמה" (יחזקאל ה, טז),
- 38 ממשמע שנאמר "ופניהם קדמה", איני יודע שאחוריהם כלפי מערב?
- 39 מה תלמוד לומר [אחוריהם] אל היכל ה'?

- 40 מלמד, שהיו מפריעין עצמם ומתריזין עצמם כלפי מעלה;
- 41 וקאמר נביא: מי שעשה הרעה הזאת בישראל ימות על מיטתו?
- 42 תסתיים, דשמואל דאמר לרעה,
- 43 דאמר רבי חייא בר אבין אמר שמואל:
- 44 מושכני – הרי היא כגולה ליוחסים,
- 45 מישון – לא חשו לה לא משום עבדות ולא משום ממזרות,
- 46 אלא כהנים שהיו בה לא הקפידו על הגרושות.
- 47 לעולם אימא לך: שמואל אמר לטובה,
- 48 ושמואל לטעמיה, דאמר: המפקיר עבדו – יצא לחירות, ואינו צריך גט שחרור,
- 49 שנא: "כל עבד איש מקנת כסף" (שמות יב מד), עבד איש ולא עבד אשה?
- 50 אלא עבד שיש לו רשות לרבו עליו – קרוי עבד, עבד שאין לרבו רשות עליו – אין קרוי עבד.

סוגיא 15: אבל חכ"א: כל ארצות בחזקת כשרות הן עומדות (עב ע"ב)

- 1 אמר רב יהודה² אמר שמואל¹:
- 2 זו דברי ר"מ, אבל חכמים אומרים: כל ארצות בחזקת כשרות הם עומדות.
- 3 אמימר שרא ליה לרב הונא בר נתן למינסב איתתא מחווייתא.
- 4 אמר ליה רב אשי: מאי דעתיך?
- 5 דאמר רב יהודה¹ אמר שמואל¹:
- 6 זו דברי ר' מאיר, אבל חכ"א: כל ארצות בחזקת כשרות הן עומדות,
- 7 והא בי רב כהנא לא מתני הכי, ובי רב פפא לא מתני הכי,
- 8 ובי רב זביד לא מתני הכי!
- 9 אפ"ה לא קיבלה מיניה, משום דשמיע ליה מרב זביד דנהרדעא.

סוגיא 16: ממזירי ונתיני – טהורים לעתיד לבא? (עב ע"ב)

[א]

- 1 ת"ר:
 2 ממזירי ונתיני – טהורים לעתיד לבא, דברי ר' יוסי, ר' מאיר אומר: אין טהורים;
 3 אמר לו ר' יוסי, והלא כבר נאמר:
 4 "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם" (יחזקאל לו, כה)!
 5 אמר לו ר' מאיר:
 6 כשהוא אומר "מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם" (שם) – ולא מן הממזרות;
 7 אמר לו ר' יוסי:
 8 כשהוא אומר "אטהר אתכם" (שם), הוי אומר: אף מן הממזרות. [ראה תוס' פ"ה ה"ד]
 9 בשלמא לרבי מאיר, היינו דכתיב: "וישב ממזר באשדוד" (זכריה ט, ו),
 10 אלא לר' יוסי מאי "וישב ממזר באשדוד"?
 11 כדמתרגם רב יוסף³: יתבון בית ישראל לרוחצן בארעהון, דהוו דמו בה לנוכראין.

[ב]

- 12 אמר רב יהודה אמר שמואל¹: הלכה כרבי יוסי.
 13 אמר רב יוסף³: אי לאו דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי,
 14 הוה אתי אליהו, מפיק מינן צוורני צוורני קולרין.

סוגיא 17: [...] (עב ע"ב – עג ע"א)

[א] גר נושא ממזרת?

- 1 ת"ר: גר נושא ממזרת, דברי ר' יוסי,
- 2 ר' יהודה אומר: גר לא ישא ממזרת;
- 3 אחד גר, אחד עבד משוחרר, וחלל – מותרים בכהנת.
- 4 מ"ט דרבי יוסי?
- 5 חמשה קהלי כתיבי: *עג ע"א* חד לכהנים, וחד ללוים, וחד לישראלים,
- 6 וחד למישרי ממזר בשתוקי, וחד למישרי שתוקי בישראל,
- 7 קהל גרים לא איקרי קהל.
- 8 ורבי יהודה?
- 9 כהנים ולוים מחד קהל נפקי, אייתר ליה לקהל גרים.
- 10 ואיבעית אימא: ה"נ תרי קהלי נינהו, ממזר בשתוקי ושתוקי בישראל מחד קהל נפקא,
- 11 "לא יבא ממזר בקהל ה'" (דברים כג, ג) –
- 12 ממזר ודאי הוא דלא יבא, הא ממזר ספק יבא, בקהל ודאי הוא דלא יבא,
- 13 הא בקהל ספק יבא.
- 14 ואיבעית אימא: הני נמי תרי קהלי נינהו,
- 15 וטעמיה דרבי יהודה מהכא: "הקהל חוקה אחת לכם ולגר הגר" (במדבר טו, טו).
- 16 ולרבי יוסי?
- 17 "חוקה אחת" הפסיק הענין.

[ב] גר מותר בכהנת ובממזרת

- 18 אחד גר, ואחד עבד משוחרר, וחלל – מותרין בכהנת. [לעיל, שו' 3]
- 19 מסייעא ליה לרב, דאמר רב יהודה אמר רב: לא הוזהרו כשירות להנשא לפסולים.
- 20 דרש ר' זירא⁴⁻⁵ במחזא: גר מותר בממזרת. רגמוהו כולי עלמא באתרוגיהו.
- 21 אמר רבא⁴: מי איכא דדריש מילתא כי האי בדוכתא דשכיחי גיורי!
- 22 דרש רבא⁴ במחזא: גר מותר בכהנת, טענוהו בשיראי.
- 23 הדר דרש להו: גר מותר בממזרת. אמרו ליה: אפסידתא לקמייתא!
- 24 אמר להו: דטבא לכו עבדי לכו, אי בעי מהכא נסיב, ואי בעי מהכא נסיב.
- 25 והילכתא: גר מותר בכהנת ומותר בממזרת;
- 26 מותר בכהנת, לא הוזהרו כשירות להנשא לפסולים;
- 27 ומותר בממזרת, כרבי יוסי.

[משנה ב']

- 1 ואלו הם שתוקי – כל שהוא מכיר את אמו ואינו מכיר את אביו,
- 2 אסופי – כל שנאסף מן השוק ואינו מכיר לא את אביו ולא אמו.
- 3 אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי.

סוגיא 1: שתוקי ואסופי (עג ע"א)

[א] שתוקי – מעלה עשו ביוחסין

- 1 אלו הן שתוקי – כל שמכיר.
- 2 אמר רבא: דבר תורה שתוקי כשר;
- 3 מאי טעמא?
- 4 רוב כשרים אצלה ומיעוט פסולין אצלה, ואי אזלי אינהו לגבה – כל דפריש מרובא פריש,
- 5 מאי אמרת? דילמא אזלה איהי לגבייהו, הוה ליה קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי,
- 6 והתורה אמרה: "לא יבא ממזר" (דברים כג, ג) –
- 7 ממזר ודאי הוא דלא יבא, הא ממזר ספק יבא, בקהל ודאי הוא דלא יבא, הא בקהל ספק יבא,
- 8 ומה טעם אמרו שתוקי פסול? גזירה שמא ישא אחותו מאביו.
- 9 אלא מעתה, שתוקי שתוקית לא ישא, שמא ישא אחותו מאביו!
- 10 כל כי הני מזנו ואזלי?
- 11 בת שתוקית לא ישא, שמא ישא אחותו מאביו!
- 12 אלא לא שכיחא.
- 13 ה"נ לא שכיחא!
- 14 אלא, מעלה עשו ביוחסין.

[ב] אסופי – מעלה עשו ביוחסין

- 15 ואמר רבא: דבר תורה אסופי כשר;
- 16 מאי טעמא? אשת איש בבעלה תולה;
- 17 מאי איכא?
- 18 מיעוט ארוסות ומיעוט שהלך בעליהם למד"ה,
- 19 כיון דאיכא פנויה ואיכא נמי דמחמת רעבון, הוה פלגא ופלגא,
- 20 והתורה אמרה: "לא יבא ממזר בקהל ה'" (שם) –
- 21 ממזר ודאי הוא דלא יבא, הא ממזר ספק יבא, בקהל ודאי הוא דלא יבא, הא בקהל ספק יבא,
- 22 ומה טעם אמרו אסופי פסול? שמא ישא אחותו מאביו.
- 23 אלא מעתה, אסופי אסופית לא ישא, שמא ישא אחותו בין מאביו בין מאמו!
- 24 כל הני שדי ואזלי?
- 25 בת אסופי לא ישא, שמא ישא אחותו!
- 26 אלא לא שכיח.
- 27 ה"נ לא שכיח!
- 28 אלא, מעלה עשו ביוחסים.

סוגיא 2: מצאו... אין בו משום אסופי (עג ע"א – עג ע"ב)

- 1 **אמר רבא בר רב הונא**³: מצאו מהול – ***עג ע"ב*** אין בו משום אסופי,
- 2 משלטי הדמיה – אין בו משום אסופי;
- 3 שייף משחא ומלא כוחלא, רמי חומרי, תלי פיתקא, ותלי קמיעא – אין בו משום אסופי;
- 4 תלי בדיקלי, אי מטיא ליה חיה – יש בו משום אסופי, אם לאו – אין בו משום אסופי;
- 5 זרדתא סמיכא למתא – יש בו משום אסופי, ואם לאו – אין בו משום אסופי;
- 6 בי כנישתא סמיכתא למתא ושכיחי ביה רבים – אין בו משום אסופי,
- 7 ואם לאו – יש בו משום אסופי.
- 8 **אמר אמימר**⁶: האי פירא דסופלי – יש בו משום אסופי,
- 9 חריפתא דנהרא – אין בו משום אסופי,
- 10 פשרי – יש בו משום אסופי,
- 11 צידי רשות הרבים – אין בו משום אסופי, רשות הרבים – יש בו משום אסופי.
- 12 **אמר רבא**⁴: ובשני רעבון – אין בו משום אסופי.
- 13 הא דרבא אהייא? אילימא ארשות הרבים, איידי דשני רעבון קטלא ליה?
- 14 ואלא אצידי רשות הרבים, מאי איריא שני רעבון? אפילו בלא שני רעבון!
- 15 אלא כי אתמר דרבא – אהא דאמר רב יהודה אמר רבי אבא
- 16 אמר רבי יהודה בר זבדי **אמר רב**¹:
- 17 כל זמן שבשוק – אביו ואמו נאמנים עליו, נאסף מן השוק – אין נאמנים עליו;
- 18 מאי טעמא? **אמר רבא**⁴: הואיל ויצא עליו שם אסופי;
- 19 **ואמר רבא**⁴: ובשני רעבון, אע"פ שנאסף מן השוק – אביו ואמו נאמנים עליו.

סוגיא 3: שלשה נאמנים... (עג ע"ב – עד ע"א)

[א] שלושה נאמנים לאלתר...

- 1 **אמר רב חסדא**³: שלשה נאמנים לאלתר, אלו הן: אסופי, חיה, ופוטרת חברותיה.
- 2 אסופי, הא דאמרן.
- 3 חיה, **דתניא**: חיה נאמנת לומר זה יצא ראשון וזה יצא שני,
- 4 במה דברים אמורים – שלא יצתה וחזרה, אבל יצתה וחזרה – אינה נאמנת;
- 5 רבי אליעזר אומר: החזקה על עומדה – נאמנת, ואם לאו – אינה נאמנת (ראו תוספתא בבא בתרא פ"ז ה"ג).
- 6 מאי בנייהו?
- 7 איכא בנייהו דאהדר אפה.
- 8 פוטרת חברותיה מאי היא?
- 9 **דתנן**: שלש נשים שהיו ישנות במטה אחת, ונמצא דם תחת אחת מהן – כולן טמאות,
- 10 בדקה אחת מהן ונמצאת טמאה – היא טמאה וכולן טהורות (גידה פ"ט מ"ד).
- 11 **אמר רב חסדא**³: שבדקה עצמה כשיעור ווסת.

[ב] נאמן... לומר זה (לזה)... וזה (ולזה)

תנו רבנן:

- 12
- 13 [1] נאמנת חיה לומר זה כהן וזה לוי, זה נתין וזה ממזר;
- 14 במה דברים אמורים – שלא קרא עליה שם ערער, אבל קרא עליה ערער – אינה נאמנת (ראו תוספתא בבא בתרא פ"ז ה"ג).
- 15 ערער דמאי?
- 16 אילימא ערער חד, והאמר **רבי יוחנן**: אין ערער פחות משנים! אלא ערער תרי.
- 17 ואיבעית אימא: לעולם אימא לך ערער חד,
- 18 וכי אמר רבי יוחנן אין ערער פחות משנים,
- 19 הני מילי היכא דאיתא חזקה דכשרות,
- 20 אבל היכא דליכא חזקה דכשרות – חד נמי מהימן.
- 21 [2] נאמן בעל מקח לומר לזה מכרתי ולזה אין מכרתי;
- 22 במה דברים אמורים – בזמן שמקחו בידו,
- 23 אבל אין מקחו בידו – אינו נאמן (ראו תוספתא בבא מציעא פ"א ה"א). *עד ע"א*
- 24 וניחזי זוזי ממאן נקט?
- 25 לא צריכא דנקט מתרוייהו, ואמר: חד מדעתאי וחד בעל כורחי,
- 26 ולא ידיע הי מדעתו והי לא מדעתו.
- 27 [3] נאמן דיין לומר לזה זכיתי ולזה חייבתי;
- 28 במה דברים אמורים – שבעלי דינים עומדים לפניו,
- 29 אבל אין בעלי דינים עומדים לפניו – אינו נאמן (ראו תוספתא בבא מציעא שם).
- 30 וניחזי זכותא מאן נקיט?
- 31 לא צריכא דקריע זכותיהו.
- 32 וניהדר ונידייניהו!
- 33 בשודא דדייני.

[ג] שלשה נאמנין על הבכור...

- 34 **אמר רב נחמן**³: שלשה נאמנין על הבכור, אלו הן: חיה, אביו, ואמו;
- 35 חיה – לאלתר, אמו – כל שבעה, אביו – לעולם;
- 36 **כדתניא**: "יכיר" (דברים כא, יז) – יכירנו לאחרים, מכאן א"ר יהודה: נאמן אדם לומר זה בני בכור,
- 37 וכשם שנאמן לומר זה בני בכור, כך נאמן לומר זה בן גרושה וזה בן חלוצה;
- 38 וחכמים אמרים: אינו נאמן.

סוגיא 4: אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי (עד ע"א)

- 1 אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי.
- 2 מאי בדוקי? אילימא שבדוקין את אמו ואומרת לכשר נבעלתי – נאמנת,
- 3 כמאן? כרבן גמליאל,
- 4 תנינא חדא זימנא! דתנן: היתה מעוברת, ואמרו לה מה טיבו של עובר זה?
- 5 אמרה להם מאיש פלוני וכהן הוא,
- 6 רבן גמליאל ור' אליעזר אומרים: נאמנת,
- 7 ורבי יהושע אומר: לא מפיה אנו חייין [כתובות פ"א מ"ט];
- 8 ואמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבן גמליאל!
- 9 חדא להכשיר בה, וחדא להכשיר בבתה.
- 10 הניחא למאן דאמר לדברי המכשיר בה פוסל בבתה,
- 11 אלא למ"ד לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה, אבא שאול מאי אתא לאשמועינן?
- 12 דאבא שאול עדיפא מדרבן גמליאל,
- 13 דאי מהתם, ה"א התם דרוב כשרין אצלה, אבל היכא דרוב פסולין אצלה – אימא לא, צריכא.
- 14 אמר רבא: הלכה כאבא שאול.

משנה ג'

מתני'.

- 1 כל האסורין לבא בקהל – מותרים לבא זה בזה, רבי יהודה אוסר.
- 2 רבי אליעזר אומר: ודאן בודאן – מותר,
- 3 ודאן בספיקן, וספיקן בודאן, וספיקן בספיקן – אסור.
- 4 ואלו הן הספיקות: שתוקי, אסופי, וכותי.

גמ'.

סוגיא 1: מאי כל האסורין לבא בקהל? (עד ע"א – עד ע"ב)

- 1 מאי כל האסורין לבא בקהל?
- 2 אילימא ממזירי ונתיני שתוקי ואסופי,
- 3 הא תנא ליה רישא: ממזירי ונתיני, שתוקי ואסופי – מותרים לבא זה בזה!
- 4 ותו, ר' יהודה אוסר אהייא?
- 5 אילימא אודאן בספיקן,
- 6 הא מדקתני סיפא, ר"א אומר: ודאן בודאן – מותר, ודאן בספיקן וספיקן בספיקן – אסור,
- 7 מכלל דר' יהודה לא סבירא ליה!
- 8 וכי תימא, ר"י אוסר אגר בממזרת, מידי גר בממזרת קתני? כל האסורין לבא בקהל קתני!
- 9 [1] אמר רב: *עד ע"ב* הכי קאמר: כל האסורים לבא בקהל כהונה, מאי נינהו?
- 10 גירות פחותה מבת שלש שנים ויום אחד,
- 11 ודלא כר' שמעון בן יוחי – מותרין לבוא זה בזה.
- 12 ונוקמה בבת שלש שנים ויום אחד, ואפי' לר' שמעון בן יוחי!
- 13 א"כ, מצידה תברה, אלא טעמא דבת שלש שנים ויום אחד,
- 14 הא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד, דמותרת לבא בקהל כהונה – אסורה לבוא זה בזה,
- 15 הרי פחותה מבת שלש שנים ויום אחד לר"ש בן יוחי,
- 16 דמותרת לבא בקהל כהונה – ומותרות לבא זה בזה.
- 17 וכללא הוא, דכל האסורים לבא בקהל כהונה – מותרין לבא זה בזה?
- 18 והרי אלמנה וגרושה וחללה וזונה, דאסורים לבא בקהל כהונה, ואסורים לבא זה בזה!
- 19 ותו, הא מותר – אסור, והרי גר, שמותר בכהנת ומותר בממזרת!
- 20 [2] אלא אמר רב נתן בר הושעיא³, ה"ק: כל שכהן אסור לישא את בתו,
- 21 ומאי ניהו? גר שנשא גירות,
- 22 וכר' אליעזר בן יעקב – מותרין לבא זה בזה.
- 23 וכללא הוא, דכל שכהן אסור לישא את בתו – מותרים לבא זה בזה?
- 24 הרי חלל שנשא בת ישראל, דכהן אסור לישא בתו, ואסורין נמי לבא זה בזה!
- 25 לא קשיא, כר' דוסתאי בן יהודה.
- 26 והרי חלל שנשא חללה, וכהן אסור לישא בתו, ואסור נמי לבא זה בזה!
- 27 ותו, הא מותר – אסור, והרי גר שנשא בת ישראל, וכהן מותר לישא בתו, ומותרין לבא זה בזה!
- 28 [3] אלא אמר רב נחמן³ אמר רבה בר אבוה²:
- 29 הכא ממזר מאחותו וממזר מאשת איש איכא בינייהו,
- 30 ת"ק סבר: אפי' ממזר מאחותו נמי הוי ממזר,
- 31 ור' יהודה סבר: מאשת איש הוי ממזר, מאחותו לא הוי ממזר.
- 32 מאי קמ"ל? תנינא: איזהו ממזר? כל שהוא ב"לא יבא" (דברים כג, ג), דברי ר' עקיבא;
- 33 שמעון התימני אומר: כל שחייבין עליו כרת בידי שמים, והלכה כדבריו;

- 34 ר' יהושע אומר: כל שחייבין עליו מיתת ב"ד!
- 35 [4] אלא אמר רבא: גר עמוני ומואבי איכא בינייהו
- 36 והכי קאמר: כל האסורים לבא בקהל, ומאי גיהו? גר עמוני ומואבי – מותרין לבא זה בזה.
- 37 אי הכי, מאי ר' יהודה אוסר?
- 38 ה"ק: אע"פ שרבי יהודה אוסר גר בממזרת, הני מילי גר דראוי לבא בקהל,
- 39 אבל גר עמוני ומואבי דאין ראויין לבא בקהל – לא.

סוגיא 2: פסולים שבאו על... (עד ע"ב – עה ע"א)

- 1 **תנו רבנן:**
- 2 בן תשע שנים ויום אחד, גר עמוני ומואבי, מצרי ואדומי, כותי ונתין, חלל וממזר,
- 3 שבאו על הכהנת ועל הלוייה ועל בת ישראל – [פסלוה];
- 4 ר' יוסי אומר: כל שזרעו פסול – פוסל, וכל שאין זרעו פסול – אינו פוסל;
- 5 רבן שמעון בן גמליאל אומר: ***עה ע"א***
- 6 כל שאתה נושא בתו – אתה נושא אלמנתו, וכל שאי אתה נושא בתו – אי אתה נושא אלמנתו.
- 7 מאי איכא בין תנא קמא ובין ר' יוסי?
- 8 **א"ר יוחנן²:** מצרי שני איכא בנייהו, ושניהם לא למדוה אלא מכהן גדול באלמנה,
- 9 דתנא קמא סבר: כי כהן גדול באלמנה,
- 10 מה כהן גדול באלמנה שביאתו בעבירה ופוסל בה, אף כל שביאתו בעבירה פוסל;
- 11 ורבי יוסי סבר: כי כהן גדול באלמנה,
- 12 מה כהן גדול באלמנה שזרעו פסול ופוסל, אף כל שזרעו פסול פוסל,
- 13 לאפוקי מצרי שני שאין זרעו פוסל,
- 14 דאמר קרא: "בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה'" (דברים כג, ט).
- 15 **רשב"ג** אומר:
- 16 כל שאתה נושא בתו – אתה נושא אלמנתו, וכל שאי אתה נושא את בתו – אי אתה נושא אלמנתו.
- 17 מאי איכא בין ר' יוסי לרשב"ג?
- 18 **אמר עולא²⁻³:**
- 19 גר עמוני ומואבי איכא בנייהו, ושניהם לא למדוה אלא מכהן גדול באלמנה,
- 20 דר' יוסי סבר: כי כהן גדול באלמנה,
- 21 מה כהן גדול באלמנה שזרעו פסול ופוסל, אף כל שזרעו פסול פוסל;
- 22 ורשב"ג: ככהן גדול באלמנה,
- 23 מה כהן גדול באלמנה שכל זרעו פסול, אף כל שכל זרעו פסול אפילו נקבות,
- 24 לאפוקי גר עמוני ומואבי, דנקבות הוו כשרות לבא בקהל,
- 25 **דאמר מר:** "עמוני" – ולא עמונית, "מואבי" – ולא מואבית.
- 26 **אמר רב חסדא³:** הכל מודים באלמנת עיסה – שפסולה לכהונה.
- 27 מאן מיקל בהני תנאי? רבן שמעון בן גמליאל,
- 28 וקאמר: כל שאתה נושא בתו – אתה נושא אלמנתו,
- 29 וכל שאי אתה נושא בתו – אי אתה נושא אלמנתו,
- 30 למעוטי מאי?
- 31 למעוטי אלמנת עיסה – שפסולה לכהונה, לאפוקי מדהני תנאי,
- 32 **דתנן:** העיד רבי יהושע ור' יהודה בן בתירא על אלמנת עיסה –
- 33 שכשירה לכהונה [עדויות פ"ח מ"ג];
- 34 מאי טעמא? הוי ספק ספיקא, וספק ספיקא לקולא.

סוגיא 3: הלכה כר' אליעזר? (עה ע"א)

- 1 ודאן בודאן – מותר.
- 2 אמר רב יהודה אמר רב: הלכה כרבי אליעזר.
- 3 כי אמריתה קמיה דשמואל, אמר לי:
- 4 הלל שונה: עשרה יוחסים עלו מבבל, וכולם מותרים לבא זה בזה,
- 5 ואת אמרת: הלכה כרבי אליעזר!
- 6 ורמי דרב אדרב, ורמי דשמואל אדשמואל;
- 7 דאיתמר: ארוסה שעיברה – רב אמר: הולד ממזר, ושמואל, אמר: הולד שתוקי;
- 8 רב אמר הולד ממזר, ומותר בממזרת, ושמואל אמר הולד שתוקי, ואסור בממזרת!
- 9 איפוך, רב אמר: הולד שתוקי, ושמואל אמר: הולד ממזר.
- 10 תרתי למה לי?
- 11 צריכא,
- 12 דאי איתמר בהא, בהא קאמר רב, משום דרוב כשרים אצלה,
- 13 אבל התם דרוב פסולים אצלה – אימא מודי לשמואל;
- 14 ואי איתמר בהך, בהא קאמר רב, משום דאיכא למיתלה בארוס,
- 15 אבל בהא – אימא מודי לשמואל,
- 16 צריכא.
- 17 ואי בעית אימא: לעולם לא תיפוך,
- 18 ומאי ממזר דקאמר רב? לאו מותר בממזרת, אלא דאסור בבת ישראל;
- 19 ושמואל אמר הולד שתוקי, דאסור בבת ישראל.
- 20 אי הכי, היינו דרב!
- 21 אלא מאי שתוקי? שמשתיקין אותו מדין כהונה.
- 22 פשיטא, השתא מדין ישראל משתיקין ליה, מדין כהונה מיבעי?
- 23 אלא מאי שתוקי? שמשתיקין אותו מנכסי אביו.
- 24 פשיטא, מי ידעינן אבוה מנו?
- 25 לא צריכא דתפס.
- 26 ואי בעית אימא:
- 27 מאי שתוקי? בדוקי, שבודקים את אמו ואומרת לכשר נבעלתי – נאמנת.
- 28 כמאן? כר"ג,
- 29 האמר שמואל חדא זימנא!
- 30 דתנן: היתה מעוברת, ואמרו לה מה טיבו של עובר זה! מאיש פלוני וכהן הוא,
- 31 ר"ג ורבי אליעזר אומרים: נאמנת, רבי יהושע אומר: אינה נאמנת;
- 32 ואמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבן גמליאל!
- 33 צריכא,
- 34 דאי מהתם, הוה אמינא התם רוב כשרים אצלה,
- 35 אבל הכא דרוב פסולים אצלה – אימא לא,
- 36 צריכא.

סוגיא 4: שומרונים (עה ע"א – עו ע"א)

[א]

- 1 תניא: וכן רבי אלעזר אומר: כותי לא ישא כותית.
- 2 מאי טעמא?
- 3 אמר רב יוסף³: עשאוהו כגר לאחר עשרה דורות;
- 4 דתניא: גר עד עשרה דורות – מותר בממזרת, מכאן ואילך – אסור בממזרת;
- 5 ויש אומרים: עד שישתקע שם עבודה זרה וגיות ממנו.
- 6 א"ל אביי⁴: מי דמי?
- 7 התם גר ישן וממזרת חדשה,
- 8 אמרי: בר ישראל הוא דקא נסיב ממזרת, הכא אידי ואידי כי הדדי נינהו!

[ב]

- 9 אלא, כי אתא רב דימי³⁻⁴ אמר:
- 10 רבי אלעזר סבר לה כרבי ישמעאל, *עו ע"ב*⁵ ורבי ישמעאל סבר לה כר' עקיבא;
- 11 ר' אלעזר סבר לה כרבי ישמעאל, דאמר: כותים גירי אריות הם,
- 12 ור' ישמעאל סבר לה כר' עקיבא, דאמר:
- 13 גוי ועבד הבא על בת ישראל – הולד ממזר.
- 14 ומי סבר לה ר' ישמעאל כר"ע?
- 15 והאמר רבי יוחנן משום ר' ישמעאל:
- 16 מנין לגוי ועבד שבאו על הכהנת ועל הלוייה ועל בת ישראל שפסלוה?
- 17 שנאמר "ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה" (ויקרא כב, יג),
- 18 מי שיש לו אלמנות וגרושין, יצא גוי ועבד שאין לו אלמנות וגרושין;
- 19 ואי ס"ד סבר לה כר"ע, השתא ממזר הוי, מיפסל בביאתו מיבעיא?
- 20 אלא, ר' אלעזר סבר לה כר' ישמעאל, דאמר: כותים גירי אריות,
- 21 וסבר לה כר' עקיבא דאמר: גוי ועבד הבא על בת ישראל – הולד ממזר.
- 22 ומי סבר לה רבי אלעזר כרבי עקיבא?
- 23 והאמר ר' אלעזר²: אע"פ שנחלקו ב"ש ובית הלל בצרות,
- 24 מודים שאין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת!
- 25 אלא, כי אתא רבין אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן²,
- 26 ואמרי לה אמר ר' אבא בר זבדא אמר רבי חנינא^{3/5/א1}
- 27 ואמרי לה אמר ר' יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי²:
- 28 שלש מחלוקות בדבר.
- 29 ר' ישמעאל סבר: כותים גירי אריות הן, וכהנים שנטמעו בהם – כהנים פסולים היו,
- 30 שנאמר: "ויעשו להם מקצותם כהני במות" (מלכים ב' יז, לב),
- 31 ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן²: מן הקוצים שבעם, ומשום הכי פסלינהו.
- 32 ורבי עקיבא סבר: כותים גירי אמת הן, וכהנים שנטמעו בהן – כהנים כשרים היו,
- 33 שנאמר: "ויעשו להם מקצותם כהני במות",
- 34 ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן²: מן הבחירים שבעם, ואלא מפני מה אסרום?
- 35 מפני שהיו מייבמים את הארוסות *עו ע"א*⁶ ופוטרים את הנשואות,
- 36 מאי דרשי? "לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר" (דברים כה, ה),
- 37 הך דיתבה חוצה – היא לא תהיה לאיש זר,
- 38 אבל הך דלא יתבה חוצה – תהיה לאיש זר,
- 39 ורבי עקיבא לטעמיה, דאמר: יש ממזר מחייבי לאוין.

[ג]

- 40 ויש אומרים: לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות.

- 41 מאן יש אומרים?
- 42 אמר רב אידי בר אבין: רבי אליעזר היא, **דתניא**:
- 43 מצת כותי מותרת, ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח;
- 44 ורבי אליעזר אוסר, לפי שאין בקיאים בדקדוקי מצות;
- 45 רבן שמעון בן גמליאל אומר:
- 46 כל מצוה שהחזיקו בה כותים, הרבה מדקדקים בה יותר מישראל.
- 47 ואלא הכי מאי אין בקיאים? לפי שאין בקיאים בתורת קידושין וגירושין.
- [ד]
- 48 אמר רב נחמן אמר **רבה בר אבוה**²: ממזר מאחותו וממזר מאשת אח נתערבו בהן.
- 49 מאי קא משמע לן? יש ממזר מחייבי כריתות. ניתני הדא!
- 50 מעשה שהיה כך היה.
- 51 **ורבא אמר**⁴: עבד ושפחה נתערבו בהן.
- 52 איסורא משום מאי? משום שפחה, ניתני הדא!
- 53 מעשה שהיה כך היה.

משנה ד"ה'

מתני'. [משנה ד']

- 1 הנושא אשה כהנת, צריך לבדוק אחריה ארבע אמהות שהן שמנה:
- 2 אמה ואם אמה, ואם אבי אמה ואמה,
- 3 ואם אביה ואמה, ואם אבי אביה ואמה.
- 4 לזיה וישראלית – מוסיפין עליהן עוד אחת.

[משנה ה']

- 5 אין בודקין לא מן המזבח ולמעלה, ולא מן הדוכן ולמעלה,
- 6 ולא מן הסנהדרין ולמעלה.
- 7 וכל שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים וגבאי צדקה –
- 8 משיאין לכהונה ואין צריך לבדוק אחריהן.
- 9 רבי יוסי אומר: אף מי שהיה חתום עד בערכי הישנה של ציפורי.
- 10 רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר: אף מי שהיה מוכתב באסטרטיא של מלך.

גמ'.

סוגיא 1: למה בודקים בנשים ולא בגברים? (עו ע"א)

- 1 מאי שנא בנשי בדקינן, ומאי שנא בגברי לא בדקו?
- 2 נשי דכי מינצו בהדי הדדי – בעריות הוא דמינצו,
- 3 ואם איתא דאיכא מילתא, לא אית ליה קלא;
- 4 גברי דכי מינצו בהדי הדדי ביוחסין הוא דמינצו,
- 5 אם איתא דאיכא מילתא, אית ליה קלא.
- 6 ואיהי נמי תבדוק ביה בדידיה!
- 7 מסייע לי' לרב, דאמר רב יהודה **אמר רב**: לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולים.

סוגיא 2: ארבע אמהות שהן...? (עו ע"א – עו ע"ב)

- 1 רב אדא בר אהבה תני: ד' אמהות שהם שתיים עשרה.¹²
- 2 במתניתא תנא: ד' אמהות שהם שש עשרה.
- 3 בשלמא לרב אדא בר אהבה, *עו ע"ב* מוקי לה בלויה ובת ישראל,
- 4 אלא מתניתא נימא פליגא?
- 5 לא, מאי עוד אחת? זוג אחת.

סוגיא 3: זו דברי ר' מאיר (עו ע"ב)

- 1 אמר רב יהודה אמר רב₁: זו דברי ר' מאיר,
- 2 אבל חכמים אומרים: כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות.
- 3 איני? והאמר רב חמא בר גוריא₂ אמר רב₁: משנתנו – כשקורא עליו ערערו!
- 4 מאן דמתני הא לא מתני הא.
- 5 איכא דאמרי, אמר רב יהודה₂ אמר רב₁:
- 6 זו דברי ר' מאיר, אבל חכמים אומרים: כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות.
- 7 אמר רב חמא בר גוריא₂ אמר רב₁: אם קורא עליו ערער – צריך לבדוק אחריה.

סוגיא 4: אין בודקין מן... ולמעלה (עו ע"ב)

- [א]
- 1 אין בודקין מן המזבח ולמעלה.
 - 2 מאי טעמא? אי לאו דבדקוה לא הוו מסקי ליה.
- [ב]
- 3 ולא מן הדוכן ולמעלה.
 - 4 מאי טעמא? דאמר מר: ששם היו יושבים מייחסי כהונה ומייחסי לוויה.
- [ג]
- 5 ולא מסנהדרין ולמעלה.
 - 6 מאי טעמא? דתני רב יוסף: כשם שבית דין מנוקין בצדק, כך מנוקין מכל מום.
 - 7 אמר מרימר: מאי קראה? "כולך יפה רעיתי ומום אין בך" (שיר השירים ד, ז).
 - 8 אימא: מומא ממש!
 - 9 אמר רב אחא בר יעקב, אמר קרא:
 - 10 "והתיצבו שם עמך" (במדבר יא, טז), "עמך" – בדומים לך.
 - 11 ודלמא משום שכינה!
 - 12 אמר רב נחמן, אמר קרא: "והקל מעליך ונשאו אתך" (שמות יח, כב), בדומים לך.
- [ד]
- 13 כל מי שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים.
 - 14 למימרא, דלא מוקמינן מפסולים,
 - 15 ורמינהו: הכל כשרים לדון דיני ממונות, ואין הכל כשרים לדון דיני נפשות;
 - 16 והוינן בה, הכל לאיתוויי מאי? ואמר רב יהודה: לאיתוויי ממזר!
 - 17 אמר אביי₄: בירושלים.
 - 18 וכן תני רב שמעון בר זירא בקידושי דבי לוי: בירושלים.
- [ה]
- 19 וגבאי צדקה – משיאים.

¹² ראה תוספתא קידושין פ"ה ה"ד (עמ' 295 שו' 35): לוויה וישראלים מוסיפין עליהן עוד אחת, הרי שתיים עשרה.

- 20 מאי טעמא? כיון דמנצו בהדי אינשי,
- 21 **דאמר מר**: ממשכנים על הצדקה ואפילו בערב שבת; ואם איתא דאיכא – אית ליה קלא.
- [ג]
- 22 אושפיזכניה דרב אדא בר אהבה גיורא הוה, והוה קא מנצי איהו ורב ביבי,
- 23 מר אמר: אנא עבידנא סררותא דמתא, ומר אמר: אנא עבידנא סררותא דמתא;
- 24 אתו לקמיה **דרב יוסף³**, **אמר להו**:
- 25 **תנינא**, "שום תשים עליך מלך... מקרב אחיך" (דברים יז, טו) –
- 26 כל משימות שאתה משים לא יהיה אלא מקרב אחיך.
- 27 אמר ליה רב אדא בר אהבה: ואפילו אמו מישראל?
- 28 אמר ליה: אמו מישראל – "מקרב אחיך" קרינא ביה.
- 29 הלכך, רב ביבי דגברא רבא הוא ליעיין במילי דשמיא, ומר ליעיין במילי דמתא.
- 30 **אמר אביי⁴**:
- 31 הלכך מאן דמשרי צורבא מדרבנן באושפיזכניה, לאשרי כרב אדא בר אהבה,
- 32 דידע למהפיך ליה בזכותיה.
- 33 רבי זירא מטפל בהו. רבה בר אבוה מטפל בהו.
- 34 במערבא, אפילו ריש כורי לא מוקמי מינייהו;
- 35 בנהרדעא, אפי' ריש גרגותא לא מוקמי מינייהו.
- [ד]
- 36 רבי יוסי אומר: אף מי שהיה, וכו'.
- 37 מאי טעמא? דייקי ומחתמי .
- [ה]
- 38 רבי חנינא בן אנטיגנוס, וכו'.
- 39 אמר רב יהודה **אמר שמואל¹**: בחיילות של בית דוד.
- 40 **אמר רב יוסף³**: מאי קרא? "והתיחשם בצבא במלחמה" (דברי הימים א' ז, מ).
- 41 וטעמא מאי? אמר רב יהודה **אמר רב¹**: כדי שתהא זכותן וזכות אבותם מסייעתן.
- 42 והאיכא "צלך העמוני" (שמואל ב' כג, לו; דברי הימים א' יא, לט),
- 43 מאי לאו דאתי מעמוון! לא, דיתיב בעמוון.
- 44 והאיכא "אוריה החתי" (שמואל ב' יא, ג; ועוד), מאי לאו דאתי מחת! לא, דיתיב בחת.
- 45 והאיכא "אתי הגיתי" (שמואל ב' טו, יט, ועוד)!
- 46 וכי תימא, הכי נמי דיתיב בגת, והא אמר רב נחמן: אתי הגיתי בא ובטלה!
- 47 ועוד, אמר רב יהודה **אמר רב¹**: ארבע מאות ילדים היו לו לדוד,
- 48 וכולם בני יפת תואר היו,
- 49 וכולם מסתפרים קומי ומגדלים בלורית היו,
- 50 וכולם יושבים בקרוניות של זהב והיו מהלכים בראשי גייסות,
- 51 והן הן בעלי אגרופים של בית דוד!
- 52 דאזלי לבעותי עלמא. **עו ע"א***

משנה ו"ז – [בת חלל, חללה וחלל]

מתני'. [משנה ו]

- 1 בת חלל זכר – פסולה מן הכהונה לעולם.
- 2 ישראל שנשא חללה – בתו כשירה לכהונה.
- 3 חלל שנשא בת ישראל – בתו פסולה לכהונה.
- 4 רבי יהודה אומר: בת גר זכר כבת חלל זכר.

[משנה ז]

- 5 רבי אליעזר בן יעקב אומר:
- 6 ישראל שנשא גיורת – בתו כשירה לכהונה,
- 7 וגר שנשא בת ישראל – בתו כשירה לכהונה.
- 8 אבל גר שנשא גיורת – בתו פסולה לכהונה.
- 9 אחד גר ואחד עבדים משוחררים, אפי' עד י' דורות,
- 10 עד שתהא אמו מישראל.
- 11 ר' יוסי אומר: אף גר שנשא גיורת – בתו כשירה לכהונה.

גמ'.

סוגיא 1: [...] (עז ע"א)

- 53 מאי לעולם?
- 54 מהו דתימא מידי דהוה אמצרי ואדומי,
- 55 מה להלן לאחר שלשה דורות, אף כאן נמי לאחר שלשה דורות,
- 56 קא משמע לן.

סוגיא 2: ישראל שנשא חללה (עז ע"א)

- 1 ישראל שנשא חללה.
- 2 מנא הני מילי?
- 3 אמר ר' יוחנן² משום ר' שמעון:
- 4 נאמר כאן: "ולא יחלל זרעו בעמיו" (ויקרא כא, טו),
- 5 ונאמר להלן: "לא יטמא בעל בעמיו" (שם, ד),
- 6 מה להלן זכרים ולא נקבות, אף כאן זכרים ולא נקבות.
- 7 אלא מעתה, בתו של כ"ג תישתרי!
- 8 מי כתיב בנו? זרעו כתיב, "לא יחלל זרעו בעמיו".
- 9 בת בנו תישתרי!
- 10 כתיב: "לא יחלל זרעו", מקיש זרעו לו, מה הוא בתו פסולה, אף בנו בתו פסולה.
- 11 בת בתו תיתסרי!
- 12 אם כן, גזירה שוה מאי אהני ליה.

סוגיא 3: "לא יחלל זרעו" (עז ע"א)

[א]

- 1 חלל שנשא בת ישראל – בתו פסולה.
- 2 הא תנא ליה רישא: בת חלל זכר – פסולה מן הכהונה לעולם!
- 3 אידי דתנא רישא ישראל שנשא חללה, תנא נמי סיפא חלל שנשא בת ישראל.

[ב]

- 4 מתניתין דלא כרבי דוסתאי בן יהודה;
- 5 **דתניא**, רבי דוסתאי בן יהודה אומר:
- 6 כשם שבני ישראל מקוה טהרה לחללות, כך בנות ישראל מקוה טהרה לחללים.
- 7 מאי טעמיה דר' דוסתאי בר' יהודה?
- 8 אמר קרא "לא יחלל זרעו בעמיו" (ויקרא כא, טו),
- 9 בעם אחד הוא דמיחל, בשני עממים אינו מיחל.

[ב]

- 10 **תנו רבנן**: "לא יחלל זרעו" (שם) – אין לי אלא זרעו, היא עצמה מנין?
- 11 אמרת קל וחומר:
- 12 מה זרעו שלא עבר עבירה – מתחלל, היא שעברה עבירה – אינו דין שמתחללת.
- 13 הוא עצמו יוכיח, שעבר עבירה ואין מתחלל!
- 14 מה להוא שכן אין מתחלל בכל מקום, תאמר בהיא שמתחללת בכ"מ?
- 15 ואם נפשך לומר, אמר קרא "לא יחלל זרעו" (שם), לא יחולל זה שהיה כשר ונתחלל.
- 16 מאי אם נפשך לומר?
- 17 וכי תימא איכא למיפרך: מה לזרעו שכן יצירתו בעבירה!
- 18 אמר קרא: "לא יחלל", לא יחולל זה שהיה כשר ונתחלל.

סוגיא 4: איזו היא חללה? (עז ע"א – עז ע"ב)

- 1 תנו רבנן: כל שנולדה מן הפסולים.
- 2 מאי פסולים? אילימא פסולים לו, הרי מחזיר גרושתו דפסולה לו, ובניה כשרים,
- 3 דכתי': "תועבה היא" (דברים כד, ד), היא תועבה, ואין בניה תועבים!
- 4 אמר רב¹, הכי קאמר: איזו היא חללה? כל שנולדה מן פסול כהונה.
- 5 נולדה אין, לא נולדה לא, הרי אלמנה וגרושה זונה דלא נולדה, וקא הויא חללה!
- 6 אמר רבה³, ה"ק:
- 7 איזו חללה מוזכרת שלא היה לה שעת הכושר כלל? כל שנולדה מן פסול כהונה.
- 8 מאי מוזכרת?
- 9 אמר רב יצחק בר אבין³, ה"ק:
- 10 איזו היא חללה, שעיקרה מדברי תורה ואין צריכין לפרש מדברי סופרים?
- 11 כל שנולדה מן פסולי כהונה.
- 12 ת"ר: אלמנה אלמנה אלמנה – אינו חייב אלא אחת,
- 13 גרושה גרושה גרושה – אינו חייב אלא אחת,
- 14 "אלמנה וגרושה וחללה זונה" (ויקרא כא, יד),
- 15 בזמן שהם כסדר – חייב על כל אחת ואחת,
- 16 זינתה ונתחללה ונתגרשה ונתארמלה – אינו חייב אלא אחת.
- 17 אמר מר: אלמנה אלמנה אלמנה – אינו חייב אלא אחת.
- 18 האי אלמנה היכי דמי?
- 19 אילימא שבא על אלמנת ראובן ועל אלמנת שמעון ועל אלמנת לוי,
- 20 אמאי אינו חייב אלא אחת? *עז ע"ב* הרי גופין מוחלקים, הרי שמות מוחלקים!
- 21 אלא שבא על אלמנה אחת שלש ביאות, היכי דמי?
- 22 אי דלא אתרו ביה, פשיטא דאינו חייב אלא אחת!
- 23 אלא דאתרו ביה אכל חדא וחדא, אמאי אינו חייב אלא אחת?
- 24 והתנן: נזיר שהיה שותה יין כל היום כולו – אינו חייב אלא אחת,
- 25 אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה – חייב על כל אחת ואחת!
- 26 לא צריכא, שבא על אלמנת ראובן שהיתה אלמנת שמעון שהיתה אלמנת לוי,
- 27 מהו דתימא הרי שמות מוחלקים, קמ"ל: גופים מוחלקים בעינן, וליכא.
- 28 "אלמנה וגרושה וחללה זונה" (ויקרא כא, יד).
- 29 האי תנא מאי קסבר?
- 30 אי קסבר: איסור חל על איסור, איפכא נמי!
- 31 ואי קסבר: אין איסור חל על איסור, אפילו כסדר הזה נמי לא!
- 32 אמר רבא⁴: האי תנא, איסור חל על איסור לית ליה, איסור מוסיף אית ליה,
- 33 אלמנה אסורה לכהן גדול ושריא לכהן הדיוט,
- 34 הויא לה גרושה, מיגו דאיתוסף לה איסורא לגבי כהן הדיוט –
- 35 איתוסף לה איסורא לגבי כהן גדול,
- 36 ועדיין שריא למיכל בתרומה,
- 37 הויא לה חללה, מיגו דאיתוסף איסורא למיכל בתרומה –
- 38 איתוסף איסורא לגבי כהן גדול.
- 39 אלא זונה, מאי איסור מוסיף אית בה?
- 40 אמר רב הנא בר רב קטינא³⁻⁴: הוואיל ושם זנות פוסל בישראל.
- 41 תני תנא קמיה דרב ששת: כל שהוא ב"יקח" – הרי הוא ב"לא יקח" (ויקרא כא, יד),
- 42 כל שאינו ביקח – אינו בלא יקח, פרט לכהן גדול שבא על אחותו אלמנה.

- 43 אמר ליה: דאמר לך מני?
- 44 ר' שמעון היא, דאמר: אין איסור חל על איסור,
- 45 **דתניא**, רבי שמעון אומר: האוכל נבילה ביום הכפורים – פטור,
- 46 דאי רבנן, הא אמרי: איסור חל על איסור!
- 47 אפי' תימא רבנן,
- 48 כי אמרי רבנן איסור חל על איסור – ה"מ איסור חמור על איסור קל,
- 49 אבל איסור קל על איסור חמור – לא חייל.
- 50 **איכא דאמרי**: הא מני? רבנן היא, דאמרי: איסור חל על איסור,
- 51 וכי אמרי רבנן איסור חל על איסור – הני מילי איסור חמור על איסור קל,
- 52 אבל איסור קל על איסור חמור – לא חייל,
- 53 דאי ר"ש,
- 54 השתא איסור חמור על איסור קל לא חייל, איסור קל על איסור חמור מיבעיא?
- 55 מהו דתימא איסור כהונה שאני, קמ"ל.

סוגיא 5: [...] (עז ע"ב – עח ע"א)

[א]

- 1 אמר ליה רב פפא³ לאביי⁴:
- 2 ישראל הבא על אחותו – זונה משוי לה, חללה משוי לה או לא משוי לה?
- 3 מי אמרינן קל וחומר: מחייבי לאוין הוא חללה, מחייבי כריתות לא כל שכן,
- 4 או דילמא אין חללה אלא מאיסור כהונה?
- 5 אמר ליה: אין (איסור) חללה אלא מאיסור כהונה בלבד.
- 6 אמר רבא⁴: מנא הא מילתא דאמור רבנן אין חללה אלא מאיסור כהונה?
- 7 דתניא: לא יאמר גרושה בכהן גדול ותיתי בקל וחומר מכהן הדיוט,
- 8 ואנא אמינא: השתא לכהן הדיוט אסורה, לכהן גדול מיבעיא?
- 9 למה נאמרה? כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה בכהן הדיוט, כך חלוקה בכהן גדול.
- 10 פשיטא, מיגרע גרעה?
- 11 אלא, כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה בכהן הדיוט,
- 12 כך אלמנה חלוקה מגרושה וחללה זונה בכהן גדול.
- 13 חללה למה נאמרה? אין חללה אלא מאיסור כהונה.
- 14 זונה למה נאמרה?
- 15 נאמר כאן זונה ונאמר להלן זונה, מה כאן זרעו חולין, אף להלן זרעו חולין.
- 16 אמר רב אשי⁶:
- 17 הילכך, כהן הבא על אחותו – *עז ע"א*^{*} זונה משוי לה, חללה לא משוי לה,
- 18 חזר ובא עליה – עשאה חללה.

[ב]

- 19 אמר רב יהודה²: כהן גדול באלמנה – לוקה שתיים,
- 20 אחת משום "לא יקח" (ויקרא כא, יד), ואחת משום "לא יחלל" (שם טו).
- 21 ולילקי נמי משום "לא יחלל זרעו" (שם)!
- 22 בשלא גמר ביאתו.
- 23 מתיב רבא⁴: אלמנה וגרושה – לוקה משום שני שמות; מאי לאו שני שמות ותו לא!
- 24 לא, שני שמות על זה, ושני שמות על זה.
- 25 אי הכי, אימא סיפא: גרושה וחלוצה – אינו חייב אלא על אחת!
- 26 ה"ק: אינו חייב אלא על אחת, ולעולם שני שמות.
- 27 וחלוצה דרבנן? והתניא:
- 28 "גרושה" – אין לי אלא גרושה, חלוצה מניין? תלמוד לומר "ואשה" (ויקרא כא, ז)!
- 29 מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא.
- 30 אמר אביי⁴:
- 31 קידש לוקה, בעל לוקה; קידש – לוקה משום לא יקח, בעל – לוקה משום לא יחלל;
- 32 רבא⁴ אמר:
- 33 בעל לוקה, לא בעל אינו לוקה, משום דכתיב "לא יקח... ולא יחלל" (ויקרא כא, יד-טו),
- 34 מה טעם לא יקח? משום לא יחלל.
- 35 ומודה אביי, במחזיר גרושתו שאם קידש ולא בעל – שאינו לוקה,
- 36 "לקחתה להיות לו לאשה" (דברים כד, ד) אמר רחמנא, והא ליכא.
- 37 ומודה רבא, בכהן גדול באלמנה שאם בעל ולא קידש – שלוקה,
- 38 "ולא יחלל זרעו בעמיו" אמר רחמנא, והרי הוא חילל.
- 39 ושניהם מודים,
- 40 במחזיר גרושתו שאם בעל ולא קידש – שאינו לוקה, דרך ליקוחין אסרה תורה.

סוגיא 6: רבי יהודה אומר: בת גר זכר כבת חלל (עח ע"א)

- 1 רבי יהודה אומר: בת גר זכר כבת חלל.
- 2 תניא, רבי יהודה אומר: בת גר זכר כבת חלל זכר;
- 3 והדין גותן,
- 4 מה חלל שבא מטפה כשרה – בתו פסולה,
- 5 גר שבא מטפה פסולה – אינו דין שבתו פסולה.
- 6 מה לחלל שכן יצירתו בעבירה!
- 7 כהן גדול באלמנה יוכיה, שאין יצירתו בעבירה – בתו פסולה.
- 8 מה לכהן גדול באלמנה שכן ביאתו בעבירה!
- 9 חלל יוכיה.
- 10 וחזר הדין, לא ראי זה כראי זה, הצד השוה שבהן – שאינן ברוב הקהל,
- 11 אף אני אביא את הגר, שאינו ברוב הקהל ובתו פסולה.
- 12 מה להצד השוה שבהן שכן יש בהם צד עבירה!
- 13 לא תימא: כהן גדול באלמנה יוכיה,
- 14 אלא אימא: מצרי ראשון יוכיה;
- 15 מה למצרי ראשון שכן אינו ראוי לבא בקהל!
- 16 חלל יוכיה.
- 17 וחזר הדין, לא ראי זה כראי זה, הצד השוה שבהן – שאינן ברוב קהל ובתו פסולה,
- 18 אף אני אביא את הגר, שאינו ברוב קהל ובתו פסולה.
- 19 מה להצד השוה שבהן שכן פוסלים בביאתם!
- 20 ורבי יהודה, גר נמי פוסל בביאתו, ומייתי לה במה הצד מהאי דינא.

סוגיא 7: ר' אליעזר בן יעקב אומר... (עח ע"א – עח ע"ב)

[א]

- 1 ר' אליעזר בן יעקב אומר:... גר...
- 2 תניא, רבי שמעון בן יוחי אומר: גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד – כשרה לכהונה,
- 3 שנאמר: "וכל הטף בנשים... החיו לכם" (במדבר לא, יח), והלא פינחס היה עמהם.
- 4 ורבנן? "החיו לכם" – לעבדים ולשפחות.
- 5 וכולן מקרא אחד דרשו:
- 6 "אלמנה וגרושה לא יקחו להם לנשים כי אם בתולות מזרע בית ישראל" (יחזקאל מד, כב)
- 7 רבי יהודה סבר: עד דאית כל זרע מישראל,
- 8 רבי אליעזר בן יעקב סבר: "מזרע" – ואפילו מקצת זרע,
- 9 רבי יוסי סבר: מי שנזרעו בישראל,
- 10 רבי שמעון בן יוחי סבר: מי שנזרעו בתוליה בישראל.
- 11 אמר ליה רב נחמן³ לרבא⁴: *עח ע"ב* האי קרא רישא בכהן גדול, וסיפא בכהן הדיוט?
- 12 אמר ליה: אין.
- 13 וכתב קרא הכי?
- 14 אמר ליה: אין, דכתיב:
- 15 "ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שוכב בהיכל ה'" (שמואל א' ג, ג),
- 16 והלא אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד!
- 17 אלא, 'נר אלהים טרם יכבה בהיכל ה', ושמואל שוכב במקומו'.

[ב]

- 18 "והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו" (יחזקאל, שם) – מכהן אין, מישראל לא?
- 19 הכי קאמר: "מכהן יקחו" – משאר כהנים יקחו.
- 20 תניא נמי הכי: "מכהן יקחו" – משאר כהנים יקחו, רבי יהודה אומר: מן המשיאים לכהונה יקחו.
- 21 רבי יהודה לטעמיה, דאמר: בת גר זכר כבת חלל זכר,
- 22 כל שאתה נושא בתו – אתה נושא אלמנתו, וכל שאי אתה נושא בתו – אי אתה נושא אלמנתו.

[ג]

- 23 ר' יוסי אומר: אף גר שנשא גיורת.
- 24 אמר רב המנונא^{3/2} משמיה דעולא²⁻³: הלכה כרבי יוסי.
- 25 וכן אמר רבה בר בר חנה³: הלכה כרבי יוסי;
- 26 ומיום שחרב בית המקדש, נהגו כהנים סילסול בעצמן, כרבי אליעזר בן יעקב.
- 27 אמר רב נחמן³, אמר לי הונא²:
- 28 בא לימלך – מורים לו כרבי אליעזר בן יעקב,
- 29 נשא – אין מוציאים אותה ממנו, כרבי יוסי.

משנה ח' – [האומר בני זה ממזר]

מתני'.

- 1 האומר בני זה ממזר – אינו נאמן;
- 2 ואפילו שניהם מודים על העובר שבמעיה ממזר הוא – אינם נאמנים.
- 3 רבי יהודה אומר: נאמנים.

גמ'.

סוגיא 1: לא מיבעיא קאמר (עח ע"ב)

- 1 מאי ואפילו שניהם?
- 2 לא מיבעיא קאמר,
- 3 לא מיבעיא איהו דלא קים ליה, אלא אפילו איהי דקים לה – לא מהימנא;
- 4 ולא מיבעיא היכא דאית ליה חזקה דכשרות דלא מהימני,
- 5 אלא אפילו עובר נמי דלית ליה חזקה דכשרות – לא מהימני.

סוגיא 2: ר' יהודה אומר נאמנים (עח ע"ב)

- 1 רבי יהודה אומר: נאמנים.
- 2 **כדתניא: "יכיר" (דברים כא, יז) – יכירנו לאחרים,**
- 3 מכאן אמר רבי יהודה: נאמן אדם לומר זה בני בכור;
- 4 וכשם שנאמן אדם לומר זה בני בכור,
- 5 כך נאמן אדם לומר זה בן גרושה וזה בן חלוצה,
- 6 וחכמים אומרים: אינו נאמן.
- 7 אמר ליה רב נחמן בר יצחק⁴ **לרבא:**
- 8 בשלמא לרבי יהודה, היינו דכתיב "יכיר", אלא לרבנן "יכיר" למה ליה?
- 9 בצריך הכירא.
- 10 למאי הלכתא? "לתת לו פי שנים" (דברים כא יז).
- 11 פשיטא, למה לי קרא? מגו דאי בעי מיתבא ליה מתנה מי לא יהבי ליה?
- 12 בנכסים שנפלו לאחר מיכן.
- 13 ולרבי מאיר, דאמר: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, "יכיר" למה ליה?
- 14 שנפלו לו כשהוא גוסס.

משנה ט' [נתן/נתנה רשות לשליח לקדש...]

מתני'.

- 1 מי שנתן רשות לשלוחו לקדש את בתו, והלך הוא וקדשה;
- 2 אם שלו קדמו – קידושיו קידושין,
- 3 ואם של שלוחו קדמו – קידושיו קידושין,
- 4 ואם אינו ידוע – *עט ע"א* שניהם נותנים גט.
- 5 ואם רצו – אחד נותן גט ואחד כונס.
- 6 וכן האשה שנתנה רשות לשלוחה לקדשה, והלכה וקדשה את עצמה;
- 7 אם שלה קדמו – קדושיה קידושין,
- 8 ואם של שלוחה קדמו – קידושיו קידושין,
- 9 ואם אינן יודעין – שניהם נותנים לה גט.
- 10 ואם רצו – אחד נותן לה גט ואחד כונס.

גמ'.

סוגיא 1: וצריכא (עט ע"א)

- 1 וצריכא;
- 2 דאי אשמעינן גבי דידיה, משום דגברא קים ליה ביוחסין,
- 3 אבל איתתא דלא קים לה ביוחסין – אימא לא ניהו קידושיה קידושין;
- 4 ואי אשמעינן גבי דידה, משום דאיתתא דייקא ומינסבא,
- 5 אבל איהו – אימא לא איכפת ליה,
- 6 צריכא.

סוגיא 2: קידשה אביה... והרי היא בוגרת (עט ע"א – עט ע"ב)

[א]

- 1 איתמר: קידשה אביה בדרך, וקידשה עצמה בעיר, והרי היא בוגרת;
- 2 רב, אמר: הרי היא בוגרת לפנינו. ושמואל, אמר: חיישינן לקידושי שניהם.
- 3 אימת?
- 4 אילימא בתוך ששה, בהא נימא רב, הרי היא בוגרת לפנינו? השתא הוא דבגרה!
- 5 אלא לאחר ששה, בהא נימא שמואל חיישינן לקידושי שניהם?
- 6 והא אמר שמואל: אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד!
- 7 לא צריכא, דקדיש בההוא יומא דמשלים ששה,
- 8 רב אמר: הרי היא בוגרת לפנינו, מדהשתא בוגרת, בצפרא נמי בוגרת;
- 9 ושמואל אמר: השתא הוא דאייתי סימנים.

[ב] ושמואל, מאי שנא מ...]

[1.ב]

- 10 ושמואל, מאי שנא ממקוה?
- 11 דתנן: מקוה שנמדד ונמצא חסר,
- 12 כל טהרות שנעשו על גביו למפרע, בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים – טמאות!
- 13 שאני התם, דאיכא למימר: העמד טמא על חזקתו ואימר לא טבל.
- 14 אדרבה, העמד מקוה על חזקתו ואימר לא חסר!
- 15 הרי חסר לפניך.
- 16 הכא נמי הרי בוגרת לפניך!
- 17 השתא הוא דבגרה.
- 18 התם נמי השתא הוא דחסר!
- 19 התם תרתי לריעותא, הכא חדא לריעותא.

[2.ב]

- 20 ושמואל, מאי שנא מחבית?
- 21 דתניא: היה בודק את החבית להפריש עליה תרומה והולך,
- 22 ואחר כך נמצאת חומץ – כל שלשה ימים ודאי, מיכן ואילך ספק;
- 23 ורמינן חבית אמקוה, מ"ש דהכא ודאי, ומ"ש דהכא ספק?
- 24 ואמר רב חנינא מסוריא: מאן תנא חבית?
- 25 רבי שמעון היא, דגבי מקוה נמי ספיקא משוי;
- 26 דתניא:
- 27 כל טהרות שנעשו על גביו למפרע, בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים – טמאות,
- 28 ורבי שמעון אומר: ברשות הרבים – טהורות, ברשות היחיד – תולין;
- 29 אבל לרבנן, טבל למפרע!
- 30 שאני התם, דאיכא למימר: העמד טבל על חזקתו ואימר לא ניתקן.
- 31 אדרבה, העמד יין על חזקתו ואימר לא החמיץ!
- 32 הרי החמיץ לפניך.
- 33 הכא נמי הרי היא בוגרת לפנינו!
- 34 השתא הוא דבגרה.
- 35 (הכא) [התם] נמי השתא הוא דאחמיץ!
- 36 התם תרתי לריעותא, הכא חדא לריעותא הוא דאיכא.

[ג] נימא כתנאי

[2.ג.]

- 37 נימא כתנאי; *עט ע"ב*
- 38 מי מוציא מיד מי?
- 39 הוא מוציא מידם בלא ראייה, והן אין מוציאים מידו בלא ראייה, דברי ר' יעקב;
- 40 רבי נתן אומר: אם בריא הוא – עליו להביא ראייה שהיה שכיב מרע,
- 41 ואם שכיב מרע הוא – עליהם להביא ראייה שבריא היה;
- 42 נימא, רב דאמר כרבי נתן, ושמואל דאמר כר' יעקב!
- 43 אמר לך רב: אנא דאמרי אפילו כרבי יעקב,
- 44 עד כאן לא קאמר ר' יעקב התם, דאיכא למימר העמד ממון על חזקתו,
- 45 אבל הכא מי נימא העמד גוף על חזקתו?
- 46 ושמואל אמר: אנא דאמרי אפילו לרבי נתן,
- 47 עד כאן לא קאמר רבי נתן התם, דכולי עלמא בחזקת בריאים קיימי,
- 48 מאן דקא מפיק נפשיה מחזקה הוי עליה לאיתויי ראייה,
- 49 אבל הכא מי קא מפקא נפשיה מחזקה דקמיה?

[2.ג.]

- 50 נימא כהני תנאי: קידשה אביה בדרך וקידשה עצמה בעיר, והרי היא בוגרת,
- 51 תנא חדא: הרי היא בוגרת לפנינו, ותניא אידך: חיישינן לקידושי שניהם;
- 52 מאי לאו חד כרב, וחד כשמואל!
- 53 לא, אידי ואידי כשמואל, כאן במכחשתו, כאן בשאין מכחשתו.

[ד] נימא כתנאי

- 54 ונימא, מדמתניתא לא פליגי, אמוראי נמי לא פליגי!
- 55 ותסברא? הא רב יוסף בריה דרב מנשיא מדוויל² עבד עובדא כוותיה דרב,
- 56 ואיקפיד שמואל, ואמר: כ"ע כיילי ליה בקבא זוטא,
- 57 והאי מדרבנן כיילי ליה בקבא רבה!
- 58 ואי סלקא דעתך לא פליגי, אמאי קא מקפיד?
- 59 דילמא כי עבד עובדא במכחשתו.
- 60 אמר ליה מר זוטרא, לרב אשי, הכי אמר אמרימר: הילכתא כוותיה דשמואל.
- 61 ורב אשי, אמר: הילכתא כוותיה דרב.
- 62 והילכתא כוותיה דרב.

משנה י"א [מי שיצא הוא ואשתו למדינת הים]

[משנה י' מתני']

- 1 מי שיצא הוא ואשתו למדינת הים, ובא הוא ואשתו ובניו,
- 2 ואמר: אשה שיצאת עמי למדינת הים,
- 3 הרי היא זו ואלו בניה –
- 4 אין צריך להביא ראיה לא על האשה ולא על הבנים;
- 5 מתה ואלו בניה – מביא ראיה על הבנים, ואינו מביא ראיה על האשה.

[משנה י"א]

- 6 אשה נשאתי במדינת הים,
- 7 הרי היא זו ואלו בניה – מביא ראיה על האשה,
- 8 ואין צריך להביא ראיה על הבנים;
- 9 מתה ואלו בניה – צריך להביא ראיה על האשה ועל הבנים.

סוגיא 1: אין צריך להביא ראיה – משום חזקות (עט ע"ב – פ ע"ב)

גמ'.

[א] בכרוכים אחריה

- 1 אמר רבה בר רב הונא³: וכולן בכרוכים אחריה.
- [ב] מביא ראיה... ואין צריך להביא ראיה...
- 2 תנו רבנן: אשה נשאתי במדינת הים –
- 3 מביא ראיה על האשה ואין צריך להביא ראיה על הבנים,
- 4 ומביא ראיה על הגדולים ואין צריך להביא ראיה על הקטנים;
- 5 במה דברים אמורים – באשה אחת, אבל בשתי נשים –
- 6 מביא ראיה על האשה ועל הבנים, על הגדולים ועל הקטנים.
- 7 אמר ריש לקיש²: *פ ע"א* לא שנו אלא בקדשי הגבול, אבל ביוחסין לא,
- 8 ורבי יוחנן אמר²: אפילו ביוחסין.
- 9 ואזדא רבי יוחנן לטעמיה,
- [ג] מלקין, סוקלין ושורפין על החזקות, ואין שורפין תרומה על החזקות
- 10 דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן²:
- 11 מלקין על החזקות, סוקלין ושורפין על החזקות, ואין שורפין תרומה על החזקות.
- 12 [1] מלקין על החזקות – כרב יהודה,
- 13 דאמר רב יהודה²: הוחזקה נדה בשכינותיה – בעלה לוקה עליה משום נדה.
- 14 [2] סוקלין ושורפין על החזקות – כדרבה בר רב הונא,
- 15 דאמר רבה בר רב הונא³:
- 16 איש ואשה, תינוק ותינוקת, שהגדילו בתוך הבית –
- 17 נסקלין זה על זה ונשרפין זה על זה.
- 18 א"ר שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא^א:
- 19 מעשה באשה שבאת לירושלים ותינוק מורכב לה על כתיפה, והגדילתו ובא עליה,
- 20 והביאום לבית דין וסקלום; לא מפני שבנה ודאי, אלא מפני שכרוך אחריה.
- 21 [3] ואין שורפין תרומה על החזקות –
- 22 דאמר ר' שמעון בן לקיש²: שורפין על החזקות, ור' יוחנן² אומר: אין שורפין.
- 23 ואזדו לטעמייהו,
- 24 דתנן: תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו – ר"מ מטהר, וחכמים מטמאין,

- 25 מפני שדרכו של תינוק לטפח [טהרות פ"ג מ"ח].
- 26 והוינן בה, מאי טעמיה דר"מ?
- 27 קסבר: רוב תינוקות מטפחין ומיעוט אין מטפחין, ועיסה בחזקת טהרה עומדת,
- 28 וסמוך מיעוטא לחזקה איתרע ליה רובא;
- 29 ורבנן? מיעוטא כמאן דליתא דמי, רובא וחזקה רובא עדיף;
- 30 אר"ל משום רבי אושעיא¹³: זו היא ששורפין עליה את התרומה,
- 31 ר' יוחנן אמר²: אין זו חזקה ששורפין עליה תרומה.
- 32 אלא איזו חזקה לרבי יוחנן ששורפין עליה את התרומה?
- 33 כדתנן: עיסה בתוך הבית ושרצים וצפרדעים מטפלין שם, ונמצאו חתיכות בעיסה,
- 34 אם רוב שרצים – טמאה, אם רוב צפרדעים – טהורה.¹³
- 35 תניא כותיה דרבי יוחנן:
- 36 שני דברים אין בהם דעת לישאל, ועשאו חכמים¹⁴ כמה שיש בהם דעת לישאל: תינוק ועוד אחרת.¹⁵
- 37 תינוק, הא דאמרן. ועוד אחרת מאי היא?
- 38 עיסה בתוך הבית ותרנגולים ומשקים טמאים שם,
- 39 ונמצאו *פ ע"ב* נקורים נקורים בעיסה – תולין, לא אוכלין ולא שורפין.
- 40 א"ר יהושע בן לוי¹: לא שנו אלא במשקים לבנים,
- 41 אבל במשקים אדומים, אם איתא דנקיר – מידע ידיע.
- 42 ודילמא בלעתניהו עיסה!
- 43 א"ר יוחנן²: דבר זה שמע בריבי ופירושו לא שמע:
- 44 לא שנו אלא במשקים צלולים שבבואה של תינוק ניכר בה,
- 45 אבל משקים עכורים – לא.

¹³ ראה [?] תוספתא טהרות פ"ו ה"ב: תשעה שרצין וצפרדע אחד ברשות הרבים ונגע באחד מהן ואין ידוע באיזה מהן נגע - ספיקו טהור; פירש אחד מהן לרשות היחיד - ספיקו טמא, לרשות הרבים - ספיקו טהור. ובנמצא - הולכין אחר הרוב.

¹⁴ ראה [?] בבלי פסחים ו ע"ב: אמר רבי אלעזר: שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאילו ברשותו, ואלו הן: בור... וחמץ...

¹⁵ ראה [?] תוספתא טהרות פ"ג ה"ז-ה"י"ג.

משנה י"ב – [לא יתייחד...]

מתני'.

- 1 לא יתייחד אדם עם שתי נשים, אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים.
- 2 רבי שמעון אומר: אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים,
- 3 בזמן שאשתו עמו, וישן עמהם בפונדקי, מפני שאשתו משמרתו.
- 4 מתייחד אדם עם אמו ועם בתו, וישן עמהם בקירוב בשר.
- 5 ואם הגדילו – זו ישנה בכסותה וזה ישן בכסותו.

גמ'.

סוגיא 1: לא יתייחד... (פ ע"ב)

[א]

- 1 מ"ט?
- 2 תנא דבי אליהו: הואיל ונשים דעתן קלות /קלה/ עליהן.
- 3 מנא הני מילי?
- 4 א"ר יוחנן² משום ר' ישמעאל: רמז ליחוד מן התורה מניין?
- 5 שנאמר: "כי יסיתך אחיך בן אמך" (דברים יג, ז), וכי בן אם מסית, בן אב אינו מסית?
- 6 אלא לומר לך: בן מתייחד עם אמו, ואסור להתייחד עם כל עריות שבתורה.
- 7 פשטיה דקרא במאי כתיב?
- 8 אמר אביי⁴: לא מיבעיא קאמר, לא מיבעיא בן אב דסני ליה ועייץ ליה עצות רעות,
- 9 אלא אפילו בן אם דלא סני ליה – אימא צייתי ליה, קמ"ל.

[ב]

- 10 נימא, מתני' דלא כאבא שאול!
- 11 דתניא: כל שלשים יום – יוצא בחיק, ונקבר באשה אחת ושני אנשים,
- 12 אבל לא באיש אחד ושתי נשים.
- 13 אבא שאול אומר: אף באיש אחד ושתי נשים!
- 14 אפילו תימא אבא שאול, בשעת אנינות תביר יצריה.
- 15 ורבנן?
- 16 סברי לה כר' יצחק, דאמר רבי יצחק³:
- 17 "מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו" (איכה ג, לט) –
- 18 אפילו בשעת אנינותו של אדם יצרו מתגבר עליו.
- 19 ואבא שאול? כי כתיב ההוא – במתרעם על מדותיו כתיב,
- 20 והכי קאמר: מה יתרעם על מדותיו? וכי גבר על חטאיו? דיו חיים שנתתי לו.
- 21 ורבנן? כי ההוא מעשה דההיא איתתא, דהוה עובדא ואפיקתיה.

סוגיא 2: ייחוד (פ ע"ב – פא ע"א)

- 1 אבל אשה אחת.
- [א]
- 2 אמר רב יהודה אמר רב¹;
- 3 לא שנו אלא בכשרים, אבל בפרוצים – אפילו בי עשרה נמי לא,
- 4 הוה מעשה והוציאוה עשרה במטה.
- 5 אמר רב יוסף²: תדע, דמיחברי בי עשרה וגנבי כשורא ולא מיכספי מהדדי.
- 6 נימא מסייע ליה: מוסרין לו שני תלמידי חכמים, שמא יבא עליה בדרך;
- 7 תלמידי חכמים אין, אינשי דעלמא לא!
- 8 שאני תלמידי חכמים, דידעי *פא ע"א* לאתרויי ביה.
- 9 אמר רב יהודה אמר רב¹: לא שנו אלא בעיר, אבל בדרך – עד שיהיו שלשה,
- 10 שמא יצטרך אחד מהם להשתין, ונמצא אחד מתייחד עם הערוה.
- 11 נימא מסייע ליה: מוסרים לו שני תלמידי חכמים, שמא יבא עליה בדרך;
- 12 תרי ואיהו הא תלתא! התם כי היכי דניהוו עליה סהדי.
- 13 רב¹ ורב יהודה² הוו קאזלי באורחא, הוה קאזלא ההיא אתתא קמייהו,
- 14 אמר ליה רב לרב יהודה: דל כרעיך מקמי גיהנם.
- 15 אמר ליה: והא מר הוא דאמר: בכשרים שפיר דמי!
- 16 אמר ליה: מי יימר דבכשרים כגון אנא ואת!
- 17 אלא כגון מאי? כגון רבי חנינא בר פפי וחביריו.
- [ב]
- 18 אמר רב¹: מלקין על ייחוד, ואין אוסרין על הייחוד.
- 19 אמר רב אשי⁶: לא אמרן אלא בייחוד פנויה,
- 20 אבל בייחוד דאשת איש לא, שלא תהא מוציא לעז על בניה.
- 21 מר זוטרא מלקי ומכריז.
- 22 אמר ליה רב נחמן מפרהטיא⁶ לרב אשי⁶: מר נמי לילקי ולכריז!
- 23 אמר ליה: איכא דשמע בהא ולא שמע בהא.
- 24 אמר רב¹: מלקין על לא טובה השמועה,
- 25 שנאמר "אל בני כי לא טובה השמועה" (שמואל א' ב, כד).
- 26 מר זוטרא מותיב לה אפסירה על כתפיה, ומקרי ליה אל בני.
- [ג]
- 27 אמר רבה³: בעלה בעיר – אין חוששין משום ייחוד.
- 28 אמר רב יוסף³: פתח פתח לרשות הרבים – אין חוששין משום ייחוד.
- 29 רב ביבי איקלע לבי רב יוסף, בתר דכרך ריפתא,
- 30 אמר להו: שקולי דרגא מתותי ביבי.
- 31 והא אמר רבה³: בעלה בעיר – אין חוששין משום ייחוד!
- 32 שאני רב ביבי, דשושבינתיה הואי וגייסא ביה.
- 33 אמר רב כהנא³⁻⁴:
- 34 אנשים מבחוץ ונשים מבפנים – אין חוששין משום ייחוד,
- 35 אנשים מבפנים ונשים מבחוץ – חוששין משום ייחוד.
- 36 במתניתא תנא איפכא.
- 37 אמר אביי⁴: השתא דאמר רב כהנא הכי, ותנא מתניתא איפכא, אנא נעביד לחומרא.
- 38 אביי דייר גולפי.
- 39 רבא דייר קנה. אמר אבין: סקבא דשתא – ריגלא.

סוגיא 3: עמרם חסידא (פא ע"א)

- 1 הנך שבוייתא דאתאי לנהרדעא, אסקינהו לבי רב עמרם חסידא,
- 2 אשקולו דרגא מקמיהו,
- 3 בהדי דקא חלפה חדא מנייהו נפל נהורא באיפומא,
- 4 שקליה רב עמרם לדרגא דלא הוו יכלין בי עשרה למדלייא, דלייא לחודיה.
- 5 סליק ואזיל, כי מטא לפלגא דרגא איפשה, רמא קלא: נורא בי עמרם!
- 6 אתו רבנן, אמרו ליה: כסיפתינן!
- 7 אמר להו: מוטב תיכספו בי עמרם בעלמא הדין, ולא תיכספו מיניה לעלמא דאתי.
- 8 אשבעיה דינפק מיניה, נפק מיניה כי עמודא דנורא,
- 9 אמר ליה: חזי, דאת נורא ואנא בישראל, ואנא עדיפנא מינך.

סוגיא 4: ר' מאיר (פא ע"א)

- 1 רבי מאיר הוה מתלוצץ בעוברי עבירה,
- 2 יומא חד אידמי ליה שטן כאיתתא בהך גיסא דנהרא,
- 3 לא הוה מברא, נקט מצרא וקא עבר.
- 4 כי מטא פלגא מצרא שבקיה,
- 5 אמר: אי לאו דקא מכרוזי ברקיעא הזהרו בר' מאיר ותורתו, שויתיה לדמך תרתי מעי.

סוגיא 5: ר' עקיבא (פא ע"א)

- 1 ר' עקיבא הוה מתלוצץ בעוברי עבירה,
- 2 יומא חד אידמי ליה שטן כאיתתא בריש דיקלא,
- 3 נקטיה לדיקלא וקסליק ואזיל.
- 4 כי מטא לפלגיה דדיקלא שבקיה,
- 5 אמר: אי לאו דמכרוזי ברקיעא הזהרו ברבי עקיבא ותורתו, שויתיה לדמך תרתי מעי.

סוגיא 6: פלימו – "גירא בעיניה דשטן" (פא ע"א – פא ע"ב)

- 1 פלימו הוה רגיל למימר כל יומא: גירא בעיניה דשטן.
- 2 יומא חד מעלי יומא דכיפורי הוה,
- 3 אידמי ליה כעניא, אתא קרא אבבא,
- 4 אפיקו ליה ריפתא,
- 5 אמר ליה: יומא כי האידנא כולי עלמא גואי, ואנא אבראי?
- 6 עייליה וקריבו ליה ריפתא.
- 7 אמר ליה: יומא כי האידנא כולי עלמא אתכא, ואנא לחודאי?
- 8 אתיוהו אותבוהו אתכא.
- 9 הוה יתיב מלי נפשיה שיחנא וכיבי עליה, והוה קעביד ביה מילי דמאיס,
- 10 א"ל: *פא ע"ב* תיב שפיר.
- 11 אמר ליה: הבו לי כסא, יהבו ליה כסא, אכמר שדא ביה כיחו.
- 12 נחרו ביה, שקא ומית.
- 13 שמעו דהוו קאמרי: פלימו קטל גברא! פלימו קטל גברא!
- 14 ערק וטשא נפשיה בבית הכסא,
- 15 אזיל בתריה נפל קמיה.
- 16 כי דחזייה דהוה מצטער גלי ליה נפשיה,
- 17 אמר ליה: מאי טעמא אמרת הכי?
- 18 ואלא היכי אימא?
- 19 אמר ליה, לימא מר: רחמנא נגער ביה בשטן.¹⁶

¹⁶ ראה יאיר ברקאי, סיפור המיניאטורי, עמ' 51 ואילך; ועוד.

סוגיא 7: "הרחמן יצילנו מיצר הרע" (פא ע"ב)

[א]

- 1 רבי חייא בר אשי² הוה רגיל כל עידן דהוה נפל לאפיה,
- 2 הוה אמר: הרחמן יצילנו מיצר הרע.
- 3 יומא חד שמעתינהו דביתהו,
- 4 אמרה: מכדי הא כמה שני דיפריש ליה מינאי, מאי טעמא קאמר הכי?
- 5 יומא חדא הוה קא גריס בגינתיה,
- 6 קשטה נפשה חלפה ותנייה קמיה.
- 7 אמר לה: מאן את?
- 8 אמרה: אנא חרותא דהדרי מיומא,
- 9 תבעה,
- 10 אמרה ליה: אייתי ניהליה להך רומנא דריש צוציתא,
- 11 שוור אזל אתייה ניהלה.
- 12 כי אתא לביתיה, הוה קא שגרא דביתהו תנורא,
- 13 סליק וקא יתיב בגויה.
- 14 אמרה ליה: מאי האי?
- 15 אמר לה: הכי והכי הוה מעשה.
- 16 אמרה ליה: אנא הואי.
- 17 לא אשגח בה, עד דיהבה ליה סימני,
- 18 אמר לה: אנא מיהא לאיסורא איכווני.
- 19 כל ימיו של אותו צדיק היה מתענה, עד שמת באותה מיתה.

[ב] [מי שנתכוין... ועלה בידו...]

- 20 דתניא: "אישה הפרם וה' יסלח לה" (במדבר ל, יג) – מה הכתוב מדבר?
- 21 באשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה והפר לה, והיא לא ידעה שהפר לה בעלה,
- 22 והיתה שותה יין ומטמאה למתים.
- 23 רבי עקיבא כי הוה מטי להאי פסוקא הוה בכי, אמר:
- 24 ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה,
- 25 אמרה תורה: צריכה כפרה וסליחה,
- 26 מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר – על אחת כמה וכמה!
- 27 כיוצא בדבר אתה אומר: "ולא ידע ואשם ונשא עונו" (ויקרא ה, יז),
- 28 כשהיה רבי עקיבא מגיע לפסוק זה היה בוכה,
- 29 ומה מי שנתכוין לאכול שומן ועלה בידו חלב,
- 30 אמרה תורה "ולא ידע ואשם ונשא עונו",
- 31 מי שנתכוין לאכול חלב ועלה בידו חלב – על אחת כמה וכמה!
- 32 איסי בן יהודה אומר: "ולא ידע ואשם ונשא עונו" – על דבר זה ידו כל הדווים.

סוגיא 8: מתייחד אדם... (פא ע"ב)

[א]

- 1 מתייחד אדם עם אמו.
- 2 אמר רב יהודה אמר רב אסי¹: מתייחד אדם עם אחותו, ודר עם אמו ועם בתו.
- 3 כי אמרה קמיה דשמואל¹, אמר:
- 4 אסור להתייחד עם כל עריות שבתורה, ואפילו עם בהמה.
- 5 תנן: מתייחד אדם עם אמו ועם בתו, וישן עמהם בקירוב בשר;
- 6 ותיובתא דשמואל!
- 7 אמר לך שמואל: וליטעמיך,
- 8 הא דתניא:
- 9 אחותו וחמותו ושאר כל עריות שבתורה – אין מתייחד עמהם אלא בעדים;
- 10 בעדים אין, שלא בעדים לא!
- 11 אלא תנאי היא;
- 12 דתניא, אמר רבי מאיר: הזהרו בי מפני בתי.
- 13 אמר רבי טרפון: הזהרו בי מפני כלתי;
- 14 ליגלג עליו אותו תלמיד.
- 15 אמר רבי אבהו³ משום רבי חנינא בן גמליאל: לא היו ימים מועטים, עד שנכשל אותו תלמיד בחמותו.

[ב] עם בהמה

- 16 אפילו עם בהמה.
 - 17 אביי מכלי ליה מכולה דברא.
 - 18 רב ששת מעבר ליה מצרא.
 - 19 רב חנן מנהרדעא איקלע לרב כהנא לפום נהרא,
 - 20 חזייה דיתיב וקא גרס וקיימא בהמה קמיה,
 - 21 אמר ליה: לא סבר לה מר אפילו עם בהמה?
 - 22 אמר ליה: לאו אדעתאי.
- [ג] רבא: מתייחד אדם...
- 23 אמר רבא⁴:
 - 24 מתייחד אדם עם שתי יבמות, ועם שתי צרות, עם אשה וחמותה, עם אשה ובת בעלה,
 - 25 עם אשה ותינוקת שיודעת טעם ביאה ואין מוסרת עצמה לביאה.

סוגיא 9: הגדילו... (פא ע"ב – פב ע"א)

- 1 הגדילו – זה ישן בכסותו וכו'.
- 2 וכמה?
- 3 אמר רב אדא בר רב עזא אמר רב אסי¹:
- 4 תינוקת – בת תשע שנים ויום אחד, תינוק – בן שתיים עשרה שנה ויום אחד.
- 5 איכא דאמרי:
- 6 תינוקת – בת שתיים עשרה שנה ויום אחד, תינוק – בן שלש עשרה ויום אחד.
- 7 וזה וזה, כדי שיהיו "שדים נכוננו ושערך צמח" (יחזקאל טז, ז).
- 8 אמר רפרם בר פפא אמר רב הסדא³:
- 9 לא שנו אלא שאינה בושה לעמוד לפניו ערום,
- 10 אבל בושה לעמוד לפניו ערום – אסור;
- 11 מאי טעמא? יצר אלבשה.
- 12 רב אחא בר אבא⁴ איקלע לבי רב הסדא³ חתניה, שקליה לבת ברתיה, אותבוה בכנפיה.
- 13 אמר ליה: לא סבר לה מר דמקדשא?
- 14 אמר ליה: עברת לך אדרב, דאמר רב יהודה אמר רב¹, ואיתימא רבי אלעזר:
- 15 אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה, עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה.
- 16 מר נמי עבר ליה אדשמואל, דאמר שמואל²: אין משתמשים באשה!
- 17 אמר ליה: אנא כאידך דשמואל סבירא לי, דאמר שמואל²: *פב ע"א* הכל לשם שמים.

משנה י"ג – י"ד¹ [לא... רווק...]

מתני'.

- 1 לא ילמד אדם רווק סופרים, ולא תלמד אשה סופרים.
- 2 רבי אלעזר אומר: אף מי שאין לו אשה לא ילמד סופרים.

משנה י"ד¹

- 3 ר' יהודה אומר: לא ירעה רווק בהמה, ולא יישנו שני רווקין בטלית אחת, וחכמים מתירים.

גמ'.

סוגיא 1: לא ילמד רווק סופרים (פב ע"א)

- 1 מאי טעמא? אילימא משום ינוקי,
- 2 והתניא, אמרו לו לר' יהודה: לא נחשדו ישראל על משכב זכור ולא על הבהמה!
- 3 אלא רווק – משום אמהתא דינוקי, אשה – משום אבהתא דינוקי.

סוגיא 2: אף מי שאין לו אשה (פב ע"א)

- 1 ר' אלעזר אומר: אף מי שאין כו'.
- 2 איבעיא להו: מי שאין לו אשה כלל, או דלמא בשאינה שרויה אצלו?
- 3 תא שמע: אף מי שיש לו ואינה שרויה אצלו – לא ילמד סופרים.

סוגיא 3: רווקים (פב ע"א)

- 1 ר' יהודה אומר: לא ירעה כו'.
- 2 תניא, אמרו לו לרבי יהודה: לא נחשדו ישראל על משכב זכור ולא על הבהמה.

משנה י"ד²

מתני'.

- 1 כל שעסקיו עם הנשים לא יתיחד עם הנשים. ולא ילמד אדם את בנו אומנות הנשים.¹⁷
- 2 רבי מאיר אומר: לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה,
- 3 ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו,
- 4 שאין אומנות שאין בה עניות ועשירות, שלא עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות,
- 5 אלא הכל לפי זכותו.
- 6 רבי שמעון בן אלעזר אומר: ראית מימיך חיה ועוף שיש להם אומנות?
- 7 והן מתפרנסין שלא בצער, והלא לא נבראו אלא לטמשני,
- 8 ואני נבראתי לטמש את קוני – אינו דין שאתפרנס שלא בצער!
- 9 אלא שהורעתי מעשי, וקפחתי את פרנסתי.
- 10 אבא גוריון איש צדין אומר משום אבא גוריא:
- 11 לא ילמד אדם את בנו חמר, גמל, קדר, ספן, רועה וחנוני, שאומנותן אומנות ליסטים.
- 12 רבי יהודה אומר משמו:
- 13 החמרין רובן רשעים, והגמלין רובן כשרין, הספנין רובן חסידים,
- 14 טוב שברופאים לגיהנם, והכשר שבטבחים שותפו של עמלק.
- 15 רבי נהוראי אומר:
- 16 מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה,
- 17 שאדם אוכל משכרה בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא:
- 18 ושאר כל אומנות אינן כן,
- 19 כשאדם בא לידי חולי או לידי זקנה או לידי יסורין
- 20 ואינו יכול לעסוק במלאכתו – הרי הוא מת ברעב,
- 21 אבל התורה אינה כן,
- 22 אלא משמרתו מכל דע בנערותו, ונותנת לו אחרית ותקוה בזקנותו,
- 23 בנערותו מהו אומר? "וקוי ה' יחליפו כח" (ישעיהו מ, לא),
- 24 בזקנותו מה אומר? "עוד ינובון בשיבה" (תהלים צב, טו);
- 25 וכן הוא אומר באברהם אבינו:
- 26 "ואברהם זקן... וה' ברך את אברהם בכל" (בראשית כד, א).
- 27 מצינו שעשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה,
- 28 שנאמר: "עקב אשר שמע אברהם בקולי
- 29 וישמור משמרתני מצותי חוקותי ותורותי" (בראשית כו, ה).

גמ'.

¹⁷ בנוסח המשנה שלפנינו נוספו הוספות שונות, עיינו רי"ן אפשטיין, מבוא, עמ' 977.

סוגיא 1: אומנות זולה (פב ע"א)

- 1 **תנו רבנן:** כל שעסקיו עם הנשים – סורו רע,
- 2 כגון הצורפים, והסריקים, והנקורות, והרוכלין,
- 3 והגרדיים, והספרים, והכובסים, והגרע, והבלן, והבורסקי,
- 4 אין מעמידים מהם לא מלך ולא כהן גדול.
- 5 מאי טעמא? לא משום דפסילי, אלא משום דזיל אומנותיהו.
- 6 **תנו רבנן,** עשרה דברים נאמרו בגרע:
- 7 מהלך על צידו, ורוחו גסה, ונתלה ויושב,
- 8 ועינו צרה, ועינו רעה, אוכל הרבה, ומוציא קימעא,
- 9 וחשוד על העריות ועל הגזל ועל שפיכות דמים.

סוגיא 2: אומנות (פב ע"א – פב ע"ב)

- 10 **דרש בר קפרא**^א: לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה.
- 11 מאי היא?
- 12 **אמר רב יהודה**^ב: *פב ע"ב* מחטא דתלמיותא.
- 13 **תניא,** רבי אומר: אין לך אומנות שעוברת מן העולם,
- 14 אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה,
- 15 אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה;
- 16 אי אפשר לעולם בלא בסם ובלא בורסקי,
- 17 אשרי מי שאומנותו בסם, ואוי לו מי שאומנותו בורסקי;
- 18 אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות,
- 19 אשרי מי שבניו זכרים, ואוי לו למי שבניו נקיבות.
- 20 ר"מ אומר: לעולם ילמד אדם לבנו אומנות נקיה וקלה,
- 21 ויבקש רחמים למי שהעושר והנכסים שלו,
- 22 שאין עניות מן האומנות ואין עשירות מן האומנות אלא למי שהעושר שלו,
- 23 שנאמר "לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות" (חגי ב, ח).

סוגיא 3: ר"ש בן אלעזר אומר (פב ע"ב)

- 1 ר"ש בן אלעזר אומר: אם ראית מימך.
- 2 תניא, ר"ש בן אלעזר אומר:
- 3 מימי לא ראיתי צבי קייץ, וארי סבל, ושועל חנוני, והם מתפרנסים שלא בצער,
- 4 והם לא נבראו אלא לשמשני, ואני נבראתי לשמש את קוני,
- 5 מה אלו שלא נבראו אלא לשמשני מתפרנסים שלא בצער,
- 6 ואני שנבראתי לשמש את קוני – אינו דין שאתפרנס שלא בצער!
- 7 אלא שהרעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי, שנאמר: "עונותיכם הטו" (ירמיהו ה, כה).

סוגיא 4: ר' נהוראי אומר... (פב ע"ב)

- 1 רבי נהוראי אומר: מניח אני כל אומנות וכו'.
- 2 תניא,
- 3 רבי נהוראי אומר: מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה,
- 4 שכל אומנות שבעולם אין עומדת לו אלא בימי ילדותו,
- 5 אבל בימי זקנותו הרי הוא מוטל ברעב,
- 6 אבל תורה אינה כן,
- 7 עומדת לו לאדם בעת ילדותו, ונותנת לו אחרית ותקוה בעת זקנותו,
- 8 בעת ילדותו מהו אומר? "וקוי ה' יחליפו כה יעלו אבר כנשרים" (ישעיהו מ, לא),
- 9 בזקנותו מהו אומר? "עוד ינובון בשנייה דשנים ורעננים יהיו" (תהלים צב, טו).

הדרן עלך עשרה יוחסין
וסליקא לה מסכת קידושין.